

Dieses Werk wurde Ihnen durch die Universitätsbibliothek Rostock zum Download bereitgestellt.

Für Fragen und Hinweise wenden Sie sich bitte an: digibib.ub@uni-rostock.de

Andreas Hojer Hermann Lipstorp

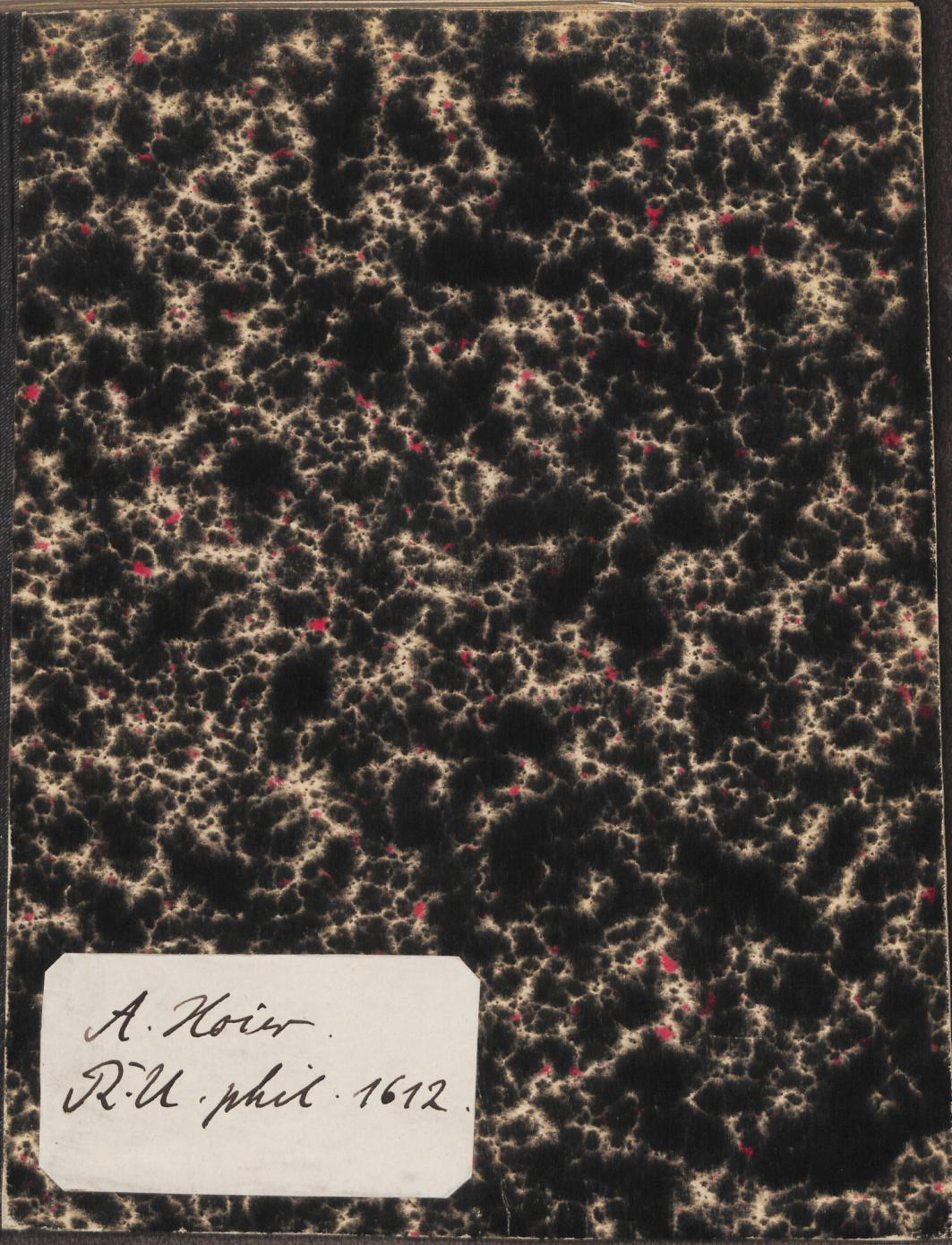
Disputationum Logicarum Prima De Natura Et Constitutione Logices

Rostochi[i]: Pedanus, 1612

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn729132471>

Druck Freier Zugang

A. Koir.
R.U. phil. 1612.

Universitäts
Bibliothek
Rostock

[http://purl.uni-rostock.de
/rosdok/ppn729132471/phys_0002](http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn729132471/phys_0002)

DFG

Phil 36.

Disputationum Logicarum PRIMA DE NATURA ET CONSTITUTIONE LOGICES

Quam,

CHRISTO AUSPICE

In Illustriſſ. principum Megapolita-
norum Academia

S U B P RÆSIDIO

M. ANDREÆ HOJERI
Uſdomo-Pom.

tuebitur

HERMANNUS LIPSTORPIUS
Lubecensis,

Ad diem 22. Septemb.

ROSTOCHII
TTRIS JOACHIMI PEDANI
Anno d b CXII. 1612

REVERENDO, A M P L I S S I M O, C O N-
sultissimo & Prudentissimo Viro,
Dn. M. IOHANNI BRAMBACHIO,
Canonicatus Lubecensis Præposito optimè merito, juxta
ac inclytæ & liberæ Imper. Reipub. Lubecensis
Syndico dignissimo, Mecœnati, promotori
& Domino suo suspicioendo.

V T E T

Reverenda dignitate, eruditione insigni &
vera pietatis zelo præstansissimus Viris.
Dn. M. IOACHIMO VVESTPHALO,
Ecclesiæ Rostochiensis ad D. Iacobum Pastori
eximio.

Dn. M. IOACHIMO BANSOVIO,
Ecclesiæ Wismariensis ad D. Georgium Pastori
fidelissimo.

Dn. CONSTANTINO FIDLERO,
genere & gravitate nobilissimo apud Rostochiensis Eccle-
siæ Marianæ verbi divini ministro vigilantissimo:
Avunculo & Affinibus omni obædientia, honore & amore
aternum prosequendis.

NEC N O N

Spectato, honesto & integerrimo Viro,
Da. JOHANNI DORNE, civi Lubecensi pri-
mario, cognato ac tutori suo patris loco dilectissimo,
H U J U S Q U E

Doctrina, virtute & humanitate ornatissimo filio juveni,
Dn. HENNINGO DORNE,
Consanguineo suo suavissimo.

Hoc Logicum exercitium in grati animi
syngrapham & perpetuæ observantia arham
Offert, dicat, consecrat
Hermannus Lipsorpius Respondens

DISPUTATIO LOGICA I.
DE NATURA LOGICES.

Resp. HERMANNO LIPSTORPIO Lubec.

Theses sine rationum momentis nudè proponuntur, ut uno intuitu animi mens nostri luculenter manifesta evadat. Alius enim loci est thesin & sententiam roborare, & alterius loci de ea disputare. Ideoq; mox ex theseos argumento problemata eruuntur, in quibus ventilantur contrariarum opinionum classes. Ut de instituto nostro constaret, tribus hoc præfari libitum fuit.

THESES I.

T neminem in vestibulo verborum ambage tenem; àeuxπειρηία rem ordior: Logica est habitus instrumentarius dirigens mentem humam in cognitione rerum.

2. Logica πεωτως à λέγω τῷ ἔσω seu ērdia θέτω; δευτέρως à λέγω περφορμώ sortita est nomen.

3. Logica Genus proprium & adiquatum est habitus Organicus & minus principalis.

4. Objectum Logica res sunt omnes, non demonstranda, sed noëmatis secundis informanda.

5. Finu est Veritas, Perspicuitas & deniq; ēvangelia. Potest enim quis verum intelligere, sed tanta obscuritate, ut parum intelligenti prospicit: tanta confusione & àmazia, ut nihil conducat.

Problema I.

Utrum Logica artificialis homini sit necessaria discenda?

Πάντες οἱ ιδιῶται πιὰ τέσσορα χρώνται τῇ σιαλεικῇ ē μὴ
ἐν νέω: quod videmus etiam in pueris verissimum esse non tan-
tum in plebeis hominibus. Explicant, connectunt explicata, con-

A

ncta

neha probant, probata ordinant. Multa sunt muliercula quā
ceriē perspicue & scitē de re vulgari dissertare norunt. Pueri un-
um ex alio deducere & colligere non minus norunt. e. g. Si tardē
ad Scholam accessero, ratiocinatur puer, dabo panas, qui tardē
venientes dant pānam. Quia & verum est multos prstantissi-
mos vixisse viros, quibus ne ad manum venit illa Logices disci-
plina. Sic ergo verum est hominem posse operationem explicandi,
connectandi, & probandi naturali lumine rationis obire: Sed &
hoc verum est, non ita expeditè, promptè & dextrè hominem
actiones illas obire posse. Deinde etiā rectè progreditur ratiocinan-
do οὐαμ τὴν ἐμφύλην εἰς νέων καὶ τὴν οὐμφύλην; tamen non
intelligit homo plebejus causam, cur sic vel aliter sit procedendum.
Quemadmodum ignis urit naturali propensione, sed interim urere
sese nescit. Ideoq. 3. ex facili homo naturali Logicā utens seduci
potest à protervo Sophista, qui speciosè res novit proponere & ex-
ornare. Veluti cæcūs aliquis rectam ingressus viam levi verbo
mali hominis abducere potest, etiam si rectam inambulet viam: Ita
naturalis Logicus levī ratione eaq; falsariā à via veritatis seduci
potest. Concludimū ergo Logica artificiali homini esse opus non
minus, quam caco homini manuductore & idūγω.

Problema II.

Sitne discrimin inter λογικὴν & διαλεκτικὴν?

Certè discrimin inter Totum & partes cernitur: Inter Ra-
tiocinari seu λόγῳ λεῦδῳ ἀπλῶς & inter ratiocinari τὴν τέ-
χνην. Logica totam artem ratiocinandi suo complexu ambit, quod
in λογισμῷ arguit. Dialectica vox artem ratiocinandi, sed ex
Probabilibus ratiocinandi tantum concernit & denominat, i.
Prior. 1. c. Quamvis Philosophus promiscue multis in locis uta-
tur voce Logices pro arte probabiliter disputandi. 1. post: 18. &
alibi sapienter; neminem offendere debet, cum non semper accurate
loquatur nisi in Subjecta materia ubi ἀνέβαιa requiritur, non
tropicarum locutionum ornamentum.

Pre-

Problema III. Sitne Logica ars?

Πάν τὸ πλαχῶς λεγόμενον ἀστρεῖς καὶ ἀστρού. Ideoq; summa
ope nisi decet Philosophantes πλάσματα αὐτῶς Εἰσιφως ex signi-
ficatum multitudine vindicare & recte eripere. Et Artis vox
πλεοναχῶς λέγεται partim propriè, partim impropriè: sicq; vel
amplè & laxè, vel strictum & pressius, ut quādū sub suo censu disci-
plinas omnes exceptis contemplatiuā solis continet. Ampla vero
totaq; acceptio est, cūm pro omnibus omnino disciplinū & practicis
& theoreticis pariter usurpatur, & quidē per praecepta adornatis.
Qua vocis potius est κατέχεσθαι: quam χεῖσθαι propter immen-
sum saltum, quem facit significatio. quamvis apud eruditorum
Senatum ea non damnatur. Sed proprius, domesticus & philoso-
phicus usus vocis nostra est pro habitu cum ratione rectâ effecti-
vo. *o.* Eth: c. 4. Constituimus igitur statum: Logicam non esse
artem stricto appellationis jure acceptam. Piores enim significa-
tiones spacioas & vagas hic non curamus hili. *Vin*' rationes?
I. Ars est habitus principalis *o.* Eth: 4, cūm non serviat alijs ha-
bitibus ullam servitatem, sed per se suum assequatur finem. *II.*
Artis est Efficiere i. e. extrā opus edere. Zab: lib. 1. de nat. Log: c. 8.
III. Introducit formam in materiam corpoream: nisi enim corpo-
rea esset, qui formam introducendam recipere posset? Zab: dicto
libro. *IV.* Relinquit opus corporeum, quia in materiam corpore-
am operabatur, quæ deinde remanet artificiata forma novâ ima-
gine donata. *V.* Principium ejus operandi in alio est *2.* Phys: 1.
cujus operatio vocatur *Transfusio*. Non est enim in ipso artis ope-
re, sed in animo artificis. Zab. d. 1. Tol. c. 2. proœm: Log: Sicuti
illa Immanens quæ recepta est in eo ipso, in quo est natura. *VI.*
Operatio ejus materialis, quia instrumentis corporeis in diget. Zab:
Si enim externam corpoream materiam novâ formâ delincere al-
laborat, οὐεργάτας corporeorum instrumentorum longè maximè
opus erit arti. *VII.* Artis objecta materia est certa, particularis

A 2

& de-

Et determinata: Atqui Logica sic non habet: non est habitus
principalis, Et περιγραφής, sed minus principalis, sed ὀγκονίας
καὶ νοητούποιησις: Atqui Logica eorum, quae artis sunt, nihil
est: E. nec Ars est. Similitudinem tamen non exiguam cum
Zabarella inter Logicam & artem concedimus.

*Ανατένη Distinctionum contrariarum.

Κενοσπόδος & in Aristotelis auctoritatē spectabilem paulo
audacior Keckermannus est in Comment: Logicis exiliter distin-
guens inter artem τὴν εἰζω & inter artem τὴν εἰσω sive manualem
& mentalem. In eam dicit competere conditiones artis à Philoso-
pho descriptas; in quoquinq; sive mentalem nihil earum, quamvis
sit ars propriè accepta. Νεοτεχνοτικά isthac placito Aristotelico in
faciem contradicit, à quo tamen non divortium est faciendum
nisi ratio suaserit omni autoritate major.

Goclenius par: 1. Probl. Log: probl. 3. τομωτέρως dicam
an τολμητέρως distinguit artes in eas, quarum finis est opus.
& in eas quarum finis est actio, non opus. ut Musica, practica,
ars saltandi. Distinctio Rodolphi τὸν δέκανον λαμπάνει. Litus
enim est, an artis nomine dignanda disciplina, qua opus non re-
linquat corporeum. Quin & distinctio immaniter errat, que
everit rei naturam, quam vult distinguere. Natura artis est
relinquere post se opus externum: quomodo ergo non relinques
opus corporeum? talis ars esset pani sine farrinā adeò similis ut
ovum ovo. Argumenta in adversâ acie militantia, quorum
conscriptor est Bartholom. Keckerm. in præcognitiis Logicis cap. 2.
lib. 1. in ipso conflictu Deo duce in fugam vertemus. Calces si-
ne arena Gocleniana, qua sollicitè parantur, i. lib. probl. log.
probl. 3. facile etiam disjacentur.

IV. Problema.

Utrum Logica sit Scientia?

Scholasticorum scholæ professio est Scientiam esse Logicam.

Sco.

Scotus. Toletus. quest. 2. de Dial. in Communi Colleg. Conim-
bric. q.1. prolegomenon in Dial. Salvâ tantorum virorum aucto-
ritate, quid Veritatis Collegium decernat, nobis est expeririendum.
Bene tamen prius latebras significationum excutiamus. Tò γι
μὴ ἐν τι ομηρίειν, δοκὺ ομηρίειν δέ. Scientia vox popula-
riter lateγ̄ valde significat omnem cognitionem & notitiam, que-
cunq; tandem eujuscunq; rei ea sit. Logicam ergo scientiam
ē πλάτω & Milesio sermone finies; non tamen serio studio &
ἀπελέσατε: quia & cateris intellectus habitibus eadem titulo
propria est significatio hac oratoria. Strictè & philosophice
Scientia usurpatur pro firma ac certa cognitione rerum simplici-
ter necessiarum & sempiternarum. Et hic negans sit proble-
matis nostri status. Kā Geōnevlū accipe. I. Scientia rerum
sempiternarum est, & rerum necessiarum & Eth. c. 6. i. post. 24. &
26. necessaria autem res sunt qua vel à Deo productæ, vel per na-
turam certo ordine operantem producuntur. Zab. lib. i. denat. log.
c. 2. ait necessarias res esse, qua per se semper sunt & nunquā fiunt;
tum eas qua quidem fiunt, non tamen à voluntate nostra sed à na-
tura per certas causas operante. II. Scientiarum finis Cognitio
est, fatui enim & avaciūtis hominū esset, id facere velle, quod
ab ipso fieri nulla ratione potest. III. Scientiae subjectum est
Demonstrationis i. e. Scientia demonstrat quid qualis & quotu-
plex res sit. passim Philosophus & oculatissimus Zabarella.
IV. Ideoγ̄ plena & perfecta Subjecti cognitio in Scientijs acqui-
ritur. lib. 2. de Nat. Log. Zab. c. 4. Hac Scientia natura.
Quid Logica? I. Totz tractatio Logica est de notionibus se-
cundis, qua à nobis vel fieri vel non fieri possunt. Idem lib. 1. c. 3.
II. Logica finis operatio est (nihil euim in eā dignum per se
cognitu) ut rebus prout à nobis mente concipiuntur, notiones se-
cundas seu instrumenta applicet. Flacius. III. Logica
Subjectum est operationis, quod est levi & rudi ὡργέψει pre-
libare antè, quam in id opereris, ut Statuarius leviter aliquid
præconcipit de ligno ex quo sit facturus Mercurium, cum lignum

A 3

alias

alias demonstrative ad Physicen referatur. Sic faber ferrum.
IV. Ideoq; nec perfecta cognitio rerum in Logica.

Araorēvūn̄ fundamentorum seu distinctionum
pro parte ajente.

Francis. Toletus quest. 2. proam. Log. distinguit inter Utentem & Docentem Logicam: hanc esse scientiam, quia contempletur modum cognoscendi. Utentem non item esse Logicam. Non utemur auctoritate Zabarella Logici exactissimi, qui lib. 1. de nat. Log. cap. 5. demonstrat non docentem sed utentem, id est, rebus applicatam Logicam esse Scientiam. Saltēm id hic dicemus; Docentem scientiam esse non posse, cum non sint præstō, quæ proscientia comparanda conducunt. Si enim affectiones Syllogismi de Syllogismo, affectiones definitionis de definitione, demonstraremus; continuò intelliges Subjectum esse opus humānum, non necessarium quod vel per se sit semper, vel à naturā per certas causas operante producatur. Est enim Noema secundum. Nec majoris puncti est distinctio inter τέχνην θεωρίαν & inter γνῶσιν τοῦ τῆς θεωρίας θεωρίαν. Scientia enim est ex & in ipsis rebus; non vero ex & in cognitione modi. In Physica de corpore est scientia, non de cognitione modi sciendi istud corpus. Adde utut cognitio & modi sciendi (artus Logicae) contemplatio sit Scientia: interim tamen cum illa cognitio Logica non sit Logicas sequitur & Logicam scientiam non esse: Quod largiuntur ecce: Modus sciendi non est scientia sed cognitio istius modi. Tol. quest. 2. proam. Dial. Logica est modus sciendi. Aristoteles 2. Met. s. E. Logica non est scientia. Frustra ergo rixantur nobiscum. Ultimo deniq; unius argumenti duos suppeditabitur, quod videtur palmarium. Habitui inquirens veritatem est scientia. E. & Logica. Minor evadens probatur à fine Logices qui est Veritas. At vero majorem lmito: Habitui qui pro se veritatem inquirit est scientia. Deinde Logica non inquirit veritatem, sed modum inquirendi tradit.

tradit. Quin & hac ratione omnes artes essent scientia omnesq; disciplina, cum indubitatum sit in omnibus aliquam cognitionem tradi sive sciendarum sive agendarum, sive deniq; efficiendarum verum. Zab. lib. i. de nat. Log. c. 13. Logicam ergo non esse scientiam nitimur firmo fundamento: ὅπερ ἔδει δεῖξαι.

V. Problema.

Utrum sit Facultas sive dύvapic?

In proximum & immediatum inquirimus genus, quod Speciei suam largitur essentiam. Quibus at habitibus non competit ea facultas ut animum dύvapic reddant vel ad contemplandum vel agendum vel deniq; efficiendum? Remotum ergo & commune Genus n̄ dύvapic Logica scientia dici conceditur, proprium in Scholis Logicis audiri negatur. Qui dicunt dύvapic accipi pro potestate qua utrumq; respicit, atq; adeò Logicam esse dύvapic quia in utramq; partem ἐρδόζως disputet: certè falluntur, cùm Generis natura universæ Speciei universa inquam competere debeat, non parti speciei. Nam arti Demonstrationis in utramq; partem disputandi potestas non competit, sed unam contradictionis partem firmiter concludendi ars, qua vera & necessaria est contradictionis pars. Cum Aristotele ergo i. Rhet. Dialecticen, id est, rationem εἰς ἐρδόζων disputandi pro utraq; parte liber licetq; dύvapic appellare.

VI. Problema.

Utrum ergo est Instrumentarius habitus?

Habitus est. I. non enim nobiscum nascitur. II. crebris acquiritur exercitationibus. III. Logicā instrutus homopromptus est ad actiones Logicas obeundas & expedandas. Omnes enim habitus subjectum, in quo harent, idoneum reddunt.

Organicus vero est. I. Quia propter aliud est tanquam finem.

finem. Instrumentum enim est, quod cum propter aliud sit tan-
quam propter finem, ipsius ea tantum est natura, ut ad illum fi-
nem asequendum utile sit. Logica vero nihil dignitatis per se
habet, nihilque dignum cognitu in se: sed tota ejus utilitas ad alios
habitus adipiscendos (τέλον τοιούτος ideo dicitur ταῦτα) ordinata
est. Zab. II. Ideoque cū ad alios habitus acquirendos con-
fert, fabricat instrumenta, quorum usū aliarum rerum habitus
nobis comparamus & apprehendimus. Hinc κείσθης Φιλοσόφου.

VII. Problema.

Possitne eadem Logica salutari
Instrumentum?

Si Instrumenti vox per Metonymia tropum sumatur pro
facultate instrumenta fabricandi res salva est, vocisq; usus non
periclitatur. Si vero propriè quis sumat Logicam esse unum
instrumentum quo Philosophus pro una qualibet re utatur, ἀνυ-
κλογία philosophabitur.

VIII. Problema.

Vtrum Logica sit Philosophiae filia?

Distinguatur inter naturalem & artificialem Logicam:
hac ex longo Philosophia usū ab ingenij excellentibus constitu-
ta, qua cum expenderent methodum Philosophandi naturalem,
eandem ad regulas atq; adeò Systemata redegerunt, unde Logica
est nata. Naturali autem Logica mater est Philosophia qua-
damtenus. nam prisci philosophi ante artem Logicam inventam
naturali instinctu & virationis ingenita & scintillularum reli-
quijs quadam notiora sibi constituerunt principia, per quæ ad
ignota pervenirent. Zabarella.

IX. Problema.

Vtrum Demonstratio fit ultimus finis
Logices?

Ille Finis est, ad quem I. omnes praeceptiones disciplina ref-
runtur.

Puntur. II. Finis sit adequatus qui totam discipline totius naturae
ram explicet, non tantum partis in illa disciplina; non latior, quia
finis constituit essentiam. Aristoteles, Zabarella. nec angustior quia
omnibus medijs prescribit ordinem, mensuram & numerum. III.
Ultimus finis est cuius gratia fiunt omnia, ipse vero propter nullum.
IV. Ad ultimum finem ordinatur & referuntur effectus, qui a
causis ducitur. V. Est principium constituendarum operari-
tium disciplinarum: Atque Demonstrationi non deservinnt o-
mnes praeceptiones Logica. Quoties enim docetur simplici expo-
sitione, non adhibito eo quo fiat fides seu Syllogismo? Gocle: q. 4.
part. i. probl. Log. quoties definitiones, quoties divisiones adhi-
bentur? Possum e. g. Philosophiar. explicare per Genus, Effectus,
Proprietates, Definitionem, per Opposita deniq; quam explica-
tionem tamen non refero ad à modeis informandam, imò ne ad
Syllogismum quidem. Deinde Demonstratio totam Logica natu-
ram non explicat, sed saltem partis Logicæ naturam. Topica e-
nim non generant Demonstrationem sed Syllogismum probabilem.
Praterea Syllogismus ut & Demonstratio à Logica efficitur &
generatur. c. 6. non vero adeum generatum effectus alijs Logici
referuntur. Deniq; Demonstratio fit alterius gratiâ nempe inda-
ganda veritatis. Finis autem ultimus est rei, & quo habito nihil
remanet, quod haberi & accipi possit in eodem genere. Regius prob.
Log. 4. Negamus ergo Demonstrationem Logica finem esse.

Problema X.

Vtrum ergo directio operationum intel-
lectus humani sit finis?

Huic fini boni finis & adequati seu essentialis omnia uer-
eare respondent: quid ergo dubij relinquetur? Tres sunt operatio-
nes mentis, apprehensio simplex simplicis rei: Conceptus comple-
xus complexæ rei: Deniq; Discursus seu ratiocinatio diabolus.
Has inquam operationes dirigit ad veritatis, perspicuitatis & me-
thodi appprehensionem. nullum enim est praeceptum in toto Logices
territorio, quin ad mentis seu intellectus informationem referan-
tur.

sur. Medicus omnia sua præcepta ad sanitatem componit & instituit: & Logica mentis iætæca ad sanitatem intellectus omnes institutiones ordinat & refert; ut tollat mænœvra & aberrationem imò ignorantiam: medecatur obscuritati, quò rerum intimum naturas valeamus introspicere. Deniq; ætæca amovat, quâ res susq; deg; misera confusione miscemus. Hoc alexipharmacum ex ingredientibus speciebus componitur tribus veritate, perspicuitate & evaginatio.

X I. Problema.

Utrum res omnes Logicæ sint Subjectum?

In operaticibus disciplinis Subjectum operationis, non Subjectum demonstrationis querendum Zab. pàsim lib. 1. de nat. Log. Faber prælibat levi ærgezueli ferrum in quod vult operari, & novam introducere formam. Statuarius effecturus Mercurium rudi ærgezueli cognosit lignum, quod Physicus demonstrative considerat. Zab. lib. 1. de nat. Log. c. 19. Nempe organicus habitus querit finem non suum & internum essentiali, inq; sed ad finem aliorum habituum nempe objectivorum seu ærgezueli adipiscendum reseratur: Ideoq; Subjectum requirit non demonstrandum domesticum, s.d. in quod operetur aliunde petitum. Tale Subjectum Logics sunt res universim omnes instrumentis notificandi informandæ. Zabarella. Rationes sunt: I. Illud est Subjectum Logics, cui possunt instrumenta Logica applicari: At rebus omnibus possunt imponi. Ergo. II. In quo indagat Logica finem suum, id est Subjectum à fine enim dependet subjectum operaticum disciplinarum: Verum in omnibus rebus indagat finem in Ælætæ, in ætæ, in Ælætæ. III. Hujus subjecti beneficio discernitur Logica ab omnibus alijs disciplinis, quod est officium subjecti. His accedit auctoritas Philosophi & Metaph. tex. 5. Et opusq; Averroës.

X II. Problema.

An non ens in complexu subjecti Logici sit?

Omnis explicabile & intelligibile est Subjectum Logics: Sed non ens non est intelligibile, non est explicabile. Explicatio enim est essentia enodatio, quæ essentia veris competit rebus: Nam eo ipso quod essentia in aliquo est, res sive ens sit oportet.

COROLLARIA.

- I. Utrum Angeli utantur Logica? A.
- II. Utrum Logica in Theologicis negotijs habeat usum? amplissimum.
- III. Num Logica Metaphysica sit maximè omnium cognata? A.

4. Praes
39 m. An

DISPUTATIO LOGICA II.
DE TERMINO VOCIS ET
PRÆDICAMENTO IN GENERE.

Reff. PAVLO EGGERO Rostoch.

THESES.

Mentem humanam divina ars Logica dirigit,
mentisq; operationes: apprehensionem rerum
simplicium tñr àrèn ouuptadonē: conceptum
rerum complexarum: deniq; Agorac.

2. Directio hac sit mediantibus instru-
mentis, que Notiones secundæ & noëmata noë-
matum appellantur.

3. Apprehensio quidem simplex regitur simplici notione,
secunda, seu simplici termino.

4. Terminus simplex est, qui unam rem simplicem menti
euc repreßentat.

5. Et hic terminus vel vocis vel est rei.

6. Terminus vocis est, qui rei vocabulum definit & ex-
pliçat, vel λέξιν, vel ngr̄ etymologiam, vel distinguit àrve-
dozias, ut ēs ἀνέπαχτός res, quam debet, animo repreſentet.

7. Terminus rei est, qui rem ipsam evolvit & enodat.

8. Qui vel gradualis, vel extra gradum.

9. Gradualis est, in quo gradus rerum supremi, medijs &
infimi disponuntur.

10. Et hic est prædicamentum, qui est terminus rei, in quo
res omnes à Deo creata per certos ordines, & classes collocantur,
non definienda, sed per genera & species ordinanda.

B

Pro-

Problema I.

Utrum vocis aliqua cura incumbat Logice?

Tria sunt subordinatae: Res, mentis conceptus τὸν πειραγμάτων ὄμοιώμενα, & vocabula conceptuum σύμβολα εἰς nota. Res ipsas nec omnes, nec semper possumus in medium adferre, oculisq; proponere, Aristoteles: ideoq; nomina rerum cum loquendo tum scribendo sunt proferenda, ut ex nominibus animus deducatur in notitiam rerum, quarum simulacra concepimus. Iterum rerum populosior est familia, quam verborum, per quae res designamus: immo enim unum sapè vocabulum plures variaq; res denotat, uti una sapè res multis ampliatur indicativaq; vocabulis. Unde surpiter hallucinaretur Logicus, si multas easq; variae definitiones & naturae res homonymo significatas, uno conceptu juxta consideraret. At vocis curam agit Grammaticus. Rectè: sed non omnem. Grammatica congruam efficit & à sollicitis liberat; combinatq; ex litteris & syllabis; Logica intuetur eam quatenus ad mentis conceptum de rebus conceptos θορυφῶς καὶ κυρίως & propriè explicandos conductit. Ut non immerito vocabula continentur vestigij ferarum, & porrò putaminibus nucum. Qui enim nucleum esse vult, primò frangat putamina oportet: qui se- ram venatur, vestigia pressissimè sequatur, necessum habet: & qui res indagat: vocabula, tanquam signa sive vestigia sequitur. & veluti veritatis putamina bene frangit & considerat. δέ τις ἐν τη̄ ιδεᾳ τῆς ἀληθείας τὰ̄ ἐρώπατα καὶ τὰ̄ μείρυγγες dicebat clemens Alexandrinus lib. 6. Stromaton. Aimis, ergo Logici interesse vocabula ambigua distinguere, obscura illustrare, barbara tollere.

Problema II.

Utrum rebus nomina sint naturalia, an vero ex hominum συνήθειαι imposita?

Hominum articulato sono loqui naturale est, voceq; formare artic

articulatas, Φυσικών : de rebus formare, non minus necessarium. Sed hac vel illa lingua loqui, abit à naturalibus : cum non sit eadem apud omnes gentes, sed pro diversitate gentium diversa. At verò quæ naturalia sunt, apud omnes gentes perpetuo senore sunt eadem, cum natura natura sit à ipsa Cœlō, à qua tanquam è fonte naturalia promanant. Deinde cur Germanus, qui lingua Graeca & Latina rudiò est, non intelligit voces (homo vel ἄνθρωπος) cum tamen rem fortassis habet exploratissimam ? Quin et verba valent sicut nummi, qui ex hominum oxydū ob necessitatem cuperunt cudi : non vero natura valeant, cum diversa sit in diversis terris moneta : immo nova novi precij esiam dum elaboratur. Ultimò sacri codicis autoritas probatum dat, tam primigeniam linguam Hebraeam Gen. 2. v. 19. quam ab hac devias Gen. 11. ex Iudeo significare, et placito, illam divino, hanc humano. Quibus additur lib. 1. tñ ei equum. ab Aristotele cap. 2. ratio à naturalibus vocibus petita, qua cum sint naturales, nihil significant. Tol. in cap. 4. lib. 1. de interp. dicit in vocabulū aliquid esse naturale nempe vocem, quoddam voluntarium, certam nimirum significationem, ordinationem et dispositionem: unde tamquam à formâ vocabula statuit appellanda esse voluntaria non naturalia.

Problema III.

Ultrum vocabulum Paronymum & concretum sit idem?

Omne quidem paronymum est concretum, sed non omne concretum vice versa est paronymum. homo vox est concreta: paronyms non est. quod ut rectius intelligatur, distinguendum est inter concreta, qua subjecti concretionem cum formâ significant, & inter ea qua concretionem cum inferioribus habent: illa semper sunt paronyma, ut albus fidelis &c. hac nunquam sunt & fiunt paronyma.

B 2

Pro-

Problema IV. Quid sit notio secunda Logica.

Notio originatio est à nescendo, quia per notiones, tamquam per instrumenta mens humana in rerum cognitionem penetrat. *τοιάν την γένεσιν της τέχνης τοῦ φύσεως, οὐτε περ οὐδέ τοιάν της τέχνης, ut Isocrates dicebat de rerum omnium nominibus in Nicocle. Vim exprimes, si cum visione eas dextrè confieres, qua sic sit, ut imago rei, qua ante oculos ponitur, recipiatur in oculum: Si oculi tamen sint hebetes, conspicilijs homo utitur, quibus formatam rei imaginem in oculum tandem recipiat. Simili modo rerum imagines in intellectum sunt recipienda, sed cum ejus acies, prob dolor! immo niter sit obtusa, conspicilijs, id est, notionibus secundis utendum est, quibus rerum prima imagines & conceptus formati represententur ipse intellectui. Imagines igitur rerum sunt, non prout extra animum sunt, sed prout à nobis mente concipiuntur. Unde conceptus conceptuum dicuntur. Ecce tibi modum. Cum consideramus, Petrum, Paulum, Johannem in eo convenire, quod sint homines, conceptum hominū communem mente formamus, qui dicitur conceptus rei atq[ue] adeò primus conceptus. Postea verò dum cogitamus hunc conceptum rei esse commune quiddam, quod de multis solo numero discrepantibus pradicatur, tunc conceptum illum hominis communem, & aliud ejusmodi (qui de pluribus solo numero differentibus dici potest) vocamus speciem, (verba sunt Zabarella,) per quam speciem communitas illa menti representatur. Videatur Tol. q. 1. in Isag. Porphyrianam. Et sic cum alijs Notionibus.*

Problema V. Utrum notiones secundae fiant per Notitiam intellectus comparativam?

Notiones omnes mutuum significant respectum: Generis ad Speciem

speciem, speciei ad differentiam, accidentis ad subiectum & vicibus versis. Tol. q. 2. in Isag. Porph. Quod sit propter diversarum rerum inter se comparationem & differentiam earundem, quoad à nobis cognoscuntur. Flacius. Ajenti ergò problematis parte patrocinamur.

Problema VI.

Utrum prædicamentum sit pars Logicæ?

Horrescunt & cnsursum brutescunt Logicorum multi, si affirmaret responderis, ob alias nescio ullam causam, quam quod partes Logica debent esse ejusdem natura, & homogeneas cum interim prædicamenta non sint notiones secunda, ut esse debebant, sed res ipsæ. Expendamus rem. Quicquid dirigit mentem humanam in cognitione rerum, est secunda notio Logica, qua propterea dicitur instrumentum, ut sit menti humana id, quod commentario amissis est & perpendiculari, ne qua pars muri protuberet, ne qua pars hiet. Annon prædicamentorum instrumento mens humana in rerum cognitione regitur? ne falsum pro vero apprehendas genus, volaticamq; differentiam, prædicamentorum opera & opus est. Quin & prædicamenta nihil sunt aliud, quam multa genera multaq; species, qua, qui dubites, nullus est, quin sint secunda noemata & instrumenta Logica. Adde prædicamenti ut & secundarum notionum inventionem esse in intellectu: à quo dependent cogitata secunda. Negando ergò nō ratiocinias esse conceptus rerum primos (quos pro ipsis rebus acceptat Zabarella) concluditur prædicamenta Logices esse partem benè vernaculari. Obijcas: in prædicamentorum mappis res ipsas disponi, qua non sunt Logici juris. Dudum enervata ista est objectio distinctione non invalida, res hic collegari non ut res sunt, sed pro ut notionibus secundis genere, specie, differentia intelliguntur informata. Toletus. Unde non inutilis illa est nata consideratio, in prædicamentis duo esse: materiale & formale: materiale

B 3

sunt

sunt res; formale est ordinatio & series rerum istarum per genera & species. hoc accuratè attendit curatq; illud ὡς ē τὸν
νόητον Ταχεῖα Logicus artifex percurrit, veluti quod aliunde
erit discendum. Hinc etiam sit manifestum, quomodo Logicum
proprietas in prædicamentis rebus asserbit, nempe ὡς ē τὸν
πίνγινον ἵδον δισταύρων τὴν διάνοιαν, ut aurifaber impurum
aurum ab escocco, & varia genera auri Rhenani, Ungarici &c.
discernere discit.

Problema VII.

Utrum res, an verba, an conceptus in prædicamentis disponuntur?

Multii verba, plurimi rerum conceptus, pleriq; res solas in prædicamentis hospitari acriter contenderunt. vid. coll. con. q. de Categ. Tolerum itidem in lib. Categ. conceptus sunt ὁμοιώσει τοῦ
rei, qua rerum fulcro nituntur; verba sunt ὁμοιώσει τοῦ πολέμου:
qua & ad res & conceptus referuntur. Cum igitur conceptus sine rebus, & verba sine conceptu esse nequeant; res in prædicamentis collocari certum: ob has verò conceptus, ob hos vocabula.
Præterea res ipsa natura sunt sub & suprà, ut loquuntur, sive sunt
communes & speciales, quibus deinde notionum nomina indantur
Generis, speciei.

Problema VIII.

Quis finis sit prædicamentorum?

Res ad sensum innumerabiles apparent: modò enim intere-
nt, modò oriuntur. Sed à Deo in mensura, numero & pondere
sunt creatæ. Et ante horribilem Adami lapsum in ordine, nu-
mero & pondere potuit eas intelligere homo, nunc impedimentum
objectat varius error. Logica ergò errorum expultrix, etiam hunc
ejicere volebat, unde prædicamentorum doctrina excogitata. qua
res omnes antè innumerabiles, eoque confusas numerat, diffiscit, or-
dinat

dinat per certas classes & loculamenta. Postea modo quodammodo prior finis est absolutus & princeps, ostendit, quarum serierum res de se invicem prædicando vel affirmentur, vel negentur: quarum serierum res in syllogismo invicem de se concludantur; quarum serierum res in methodo præcedant, quæ sequantur. profecto non omnium & finis est, ut saltem in propositione pervideam, qualis de qualibus predicitur, cum ex priori dependeat. Quamvis ab hoc usu secundario, à scholasticis huic instrumento, inassimilabilis utilitatis instrumento, nomen nimis angustum sit inditum Prædicamenti.

Problema IX.

Vtrum res omnes eodem modo in prædicamentum recipientur?

Ut res est in natura, ita collocatur in prædicamentis, quæ sunt rerum indices. Si fictiū dicitur in natura esse, etiam in prædicamento sic esse dicitur, veluti ignis purgatorius, limbus patrum. Si realiter & positivè in natura latifundio inveniatur, inseriēt prædicamentalem res reponenda est realiter: quæ si fuerit perfecta vel imperfectior, modo eo collocabitur in sua classe. Et hinc est quod non omnes res aq[ue] perfecto modo Logicorum instrumentorum sint capaces, sed hac perfectius, illa minus perfectè Logicè tractetur: nam ut res in prædicamento collocatur, ita per alia instrumenta tractatur. Alio modo in prædicamento homo collocatur, alio modo anima hominis tanquam ejus pars; ideoq[ue] diversa etiam est tractatio. Sed de his in Gymnasio Logico.

Problema X.

Vtrum Categoriarum numerus præcisè sit decenarius, an amplior, an verò contractior?

Numeri sunt & recordes, qui denarium numerum ipsa tacticie sufficiendum vel multiplicant vel immittunt, & desulto-

riū;

r̄. r̄̄s cavill̄s exagitant. Rationes forent ponderanzæ, si qua essent,
non verba eorum numeranda, quæ rationum inania. Nitatur ergo
potius isthic numerus auctoritate Aristotelis; magis momentis
rationum, è quibus hanc breviter apponemus. Quot sunt genera
entium, tot sunt prædicamentorum genera; cùm sint rerum
receptacula omnium, quæ diversitate differentiarum discriminan-
tur: at decem rerum genera & differentias induc̄tio liquidissimè
comprobabit. Quicquid est vel substantia vel accidens est: quod
si accidens, in novem iterum abit stirpes. Socrates enim vel quan-
tus vel qualis fuerit, quid egerit, quid passus, ubi vixerit, quando
vixerit, quo habitu usus sit, quo situ fuerit & gestu, si scripserit;
quo modo affectus fuerit, præceptoris ne an discipuli obierit offi-
cium, queri potest. Plura ergo non dantur rerum genera, quia ni-
hil est, quin ad unum horum referatur; nec pauciora, nam da-
retur res, quæ ad nullum possit redigi. quid tueamur, Vides.

Corollaria.

1. Utrum concreta, sicut & artificiata, juxta subjecti ratio-
nem, an juxta formam, à qua denominantur, sint in prædi-
camento? juxta formam? A.
2. Utrum sufficiat, paronyma convenire quoad rem, non
curato nomine? A.
3. Utrum omnia nomina, quæ Deo cum hominibus sunt
communia, habenda sint ambigua? A.
4. Utrum Deus sit sub ordine prædicamentali? N.
5. Utrum Aristoteles sit autor libri Categoriarum? A.
6. Utrum summum genus & prædicamentum sumatur pro
eodem? N.
7. Utrum prædicamenta & prædicabilia inter se se diffe-
rant? A.

DISPUTATIO LOGICA III.
DE GRADIBUS PRAEDICA-
 MENTORUM, VULGO PRÆDI-
 CABILIBUS.

Reff. HAQVINO NICOLAI Smolando.

THESES.

*Idimus præcedenti disputatione doctrinam Prædi-
 camentalem in genere: hac ergo agendum de
 prædicamentalis seriei gradibus.*

2. *Gradus prædicamenti sunt tituli &
 classes, quibus res alia alijs aut superiores, aut
 inferiores intelliguntur.*
3. *Gradus est vel Directus, vel Collateralis.*
4. *Directus est vel Inferior vel Superior. Inferior gradus
 est Individuum, commune sussentaculum generum & specierum.*
5. *Individuum autem est terminus Logicus, qui repre-
 sentat rem singularem certo loco certoq; tempore definitam.*
6. *Genus est gradus, cui species subjacent: ideoq; de ijs
 predicatur in quid.*
7. *Estq; vel analogon vel Synonymon. (Alias consultò
 præterimus divisiones.)*
8. *Analogum est, quod essentiam cum specie unâ commu-
 nicat κοινώς, περτώς & ναθ' αὐτῷ: cum alijs διευτέρως.*
9. *Synonymon est, quod naturam suam omnibus speciebus
 ex a quo largitur, & propriam dicat immediate & per se.*
10. *Species est, qua generi subjacet: & de ea genus pre-
 dicatur in quid.*
11. *Estq; vel analoga sub genere analogo contenta; vel uni-
 voca generi univoco seu synonymo substrata.*
12. *Collateralis gradus est differentia, qua genus in species
 difficit, & predicatur in questione quale sit.*

C

Pro-

Problema I.
Utrum Prædicabilia Prædicamentis sint
præmittenda.

Non de plebe Logicus, sed Crelles Prædicamentis postponit Prædicabilia cap. 2. comm. Log. p. 37. sed ratio ordo què natura aliud suppeditat consilium. Prædicabilia rerum gradus sunt supremi, infimi, medij in Prædicamentis; Quemadmodum in aliqua Scala ejusmodi climacteres sunt commissi transversis trahibus binis. Quomodo autem Prædicamenta singula intellexeris, nisi Gredum cognitione sit anticipata, quibus illa sunt ordinata & constructa? Rursus antequam in prædicamentis dignoscam rerum gradus, prius videndum, quid & quale sit Prædicamentum gradibus ita concatenatum. Quomodo nosli Scalam, qui ignoras gradus: quomodo intelligis stationes & gradus hujus vel illius Scalæ, nisi praeceperis Scalæ simpliciter cognitionem? Num igitur in dubio vacillabit quæstio & intermedio loco ipsis erit locus. Tradantur ante prædicamentorum singulorum enumerationem: postponantur verò generali ægyuōd serierum Prædicamentum. Hac nimium ratione communiora sunt Prædicamentis, in quibus singula sparsa inveniuntur. Quamvis in genere Prædicamentis sunt angustiora, ut qua ab illis generali ambitu continetur.

Problema II.
Ecquid nec ne Accidens & proprium sint
Prædicabilia?

Prædicabiliti nomen ambiguè sumitur, vel pro termino, qui prædicati loco in propositione ponit potest, & sic res manifesta est, vel pro communiori natura, quæ sit instar gradus; in quo significatu quæstio est enodanda. Prædicabilia sunt voces que de multis Synonymis dici possunt, c. Melanchthon. Hunae lib. 1. Log. p. 17. At sola genera solæq; sp. eis Synonymos prædicari posse sunt.

sunt: clarissimus Jacobus Mart. lib. 2. Log. c. 1. De Anteprædicamentis. Secus fit de Accidentie & proprio. Præterea ~~et~~ typographica sunt rerum gradus & stationes, (Crellius) secundum sub & supra. Toletus. Keckermannus. In natura enim palatio rerum alia alijs sunt superiores, alia inferiores. Ut in magnifico unius Principis Prytaneo contignationes suprema, media & infima sunt cooptatae congruis commissuris. Quis vero Accidens rei unquam dixerit gradum? At controvenies: quæ predicatori apta nata sunt, dicuntur Prædicabilia, non eximio Accidens & proprium è Prædicabilibus. Sed è Synonymis prædicabilibus. Quamvis nec inaudita fama sit, nomen Prædicabilium ab usu, quem in prædicando obtinunt, secundario, illis assignatum à Scholasticis, cum posteriori jure classes rerum, & tituli contractiores appellanda. Crellius. Nec id prætereundum, quod Prædicabilia mentem humanam juvant in venando genere, quæ non leviter turbatur, si cogitavero de Accidentibus, quæ speciei proposita videntur inesse, Keckerm. Adde Prædicabilia ostendere, quæ res quibus superiores aut inferiores, communiores aut angustiores sint, quæ generum, quæ specierum vicem gerant. Crellius lib. 1. Pari. comm. c. 3. videmus namq; in omni Prædicamento supremum, infimum & intermedia dari, qua rationem generum & specierum habent. Idem. Sed Accidens Genus non est, species non est, id eoq; nec Prædicabile. Ultimò Melanchthon finit Prædicamenta in quibus Prædicabilia disponuntur per ordinem generum & specierum, & in item Accidentis sive communis, sive proprij. Pugnamus pro negante Problematu parte.

Problema III.

Utrum Prædicabilia sint Notiones
secundæ?

Pendent ab operatione mentis humana Zab. & nobis non cogitantibus non existunt, 2. nomina sunt alijs nominibus imposita, quippe universalis & communis rei natura per hæc representantur

etur 3. non signant res pro ut sunt, sed pro ut à nobis concipiuntur.
4. non signant immediatè rem extrà intellectum nostrum constitutam. Sunt ergò notiones secunda.

Problema IV.

Utrum universalia Prædicabilibus operta
sint extra intellectus operationem?

Quæstionis oīcēa sedes est in Metaphysicā: at hic tamens delibanda, dexterius & intimius cognoscendi prædicabilita. Scendum autem est hic non quari de r̄gēnō ματην & ideis Platonicis, qua fingebantur ante individuationem, sic cum Barbaris eruditè loquuntur, existere quo loci nescio. Controvertitur autem hic, utrum Universalia existentia in singularibus dentur, nemine homine cogitanti. Et dari verum est omnino: quia singularia conveniunt in uno aliquo communi absq; mentis operatione. Mevius, Titus, Sempronius, Callias, Socrates in eo convenient, quod sint homines. Duo autem sunt requisita necessaria ad constituant naturam Universalem; Communitas & Unitas: Unitas quidem essentia: communitas communicationis istius essentia. At Callias Socrates &c. Essentia sunt unum quid propter communicatam cum illis essentiam nec me nec te cogitantibus. Sexenta alia argumenta addi possent; nisi id sufficeret unum. Distinguimus tamen inter Universalia singulari sata, terminus est Scholasticus: & inter ea qua à singularibus concipiuntur esse abstracta & separata. Toletus q. 4. De Universo.

Problema V.

Sit ne præcipua utilitas Prædicabilium
djudicare de connexione simplicium
in Propositione?

Via vocis id arguere videtur, & multi præterea telis manib; pro eo depugnant. Rectius sentit Crellius qui pag 126. usum eorum principem esse ad discernendos gradus rerum uniu-

cijusq;

eviugq; Pradicamenti ait. Idem pag. 115. habet. Postea vero condicere cum alijs non imus inficias ad propositionum dijudicandas conexiones. vide etiam Keckerm. Syst. Log. p. 44. lib. I.

Problema VI.

Num Genus specie sit prius naturâ?

Prius naturâ id esse dicitur, quod potest esse sine alijs, alia verò non possunt esse sine ipso. Ideoq; etiam non convertitur ratio subsistendi. hoc modo priora sunt universalia minus universalibus. Homo aut brutum sine animali nequit, animal etiam non posito homine esse potest. At verò per generis notionem res latissimè patentes. & universales maximè representantur, quarum naturam notiones imitantur. Toletus Genus duplice modo considerat; priori secundum naturam & substratum; Posteriori modo formaliter secundum naturam & relationem Generis ad Speciem: illâ ratione Genus specie prius esse ait. Hac vero scilicet quo ad relationem, pernegat posteriorē Genere esse speciem.

Problema VII.

Vtrum Genus & Totum æquipolleant?

Genus de quâlibet suâ specie prædicari potest in quid; Totum non aptum natum est prædicari de partibus. Anima & Hominis, homo non est, nec brachium dicitur homo. Secundò Genus est gradus Pradicamentalis, qui specierum gradus excedit. Totum verò quis ausit appellare Gradum? Similitudinem tamen largimur non parvam inter Genus interq; Totum, inter species & inter partes.

Problema VIII.

Vtrum Genus analogon propriè sit Genus?

Genus quâ Genus 1. à speciebus distinctum esse debet 2. ex C. 3. aquo;

equo communicat cum speciebus suam naturam & essentiam.
3. Genus est latius speciebus, nec cum ijs reciprocatur. 4. Gene-
ris species debent esse aequaliter proportionatae. Sed affectionibus hisce
Genus analogon est spoliatum; veluti lique ex ipsius doctrina.

Problema IX.

Vtrum Genus perfectum & Synonymon
in una specie queat conservari?

Generis perfectio in Naturae specierum consistit, quippe na-
tus comprehenditionem plurium formarum, qua in una specie con-
trahi nequeunt; confer Zabar. post. Analyt. pag. 721. quin &
Genus non inest speciei, qua Genus est. Animal non inest ho-
mini quatenus est Animal, sed quatenus quoddam animal. Ideo
lib. 2. de Propos. Necess. c. 9. Quoddam autem Genus, non est
Genus simpliciter, communiter & absolute, sed cum determinatio-
ne hujus. Sicuti quoddam animal non est animal commune,
sed speciale & limitatum.

Problema X.

Vtrum species infima dicatur species, quia
de individuis praedicitur, an quia Generi
subjiciatur?

Cum speciem infimam nominas, dicas eam esse infimum gra-
dum: Inferius autem respectu superioris dicitur. idem constat ex
analogia, quae generi intercedit cum toto, respectu generis speciem
infimam dici speciem. Pars dicitur quia sub toto comprehen-
ditur. ideoq. & species quia generis ambitu continetur. Deinde
species dicitur a subjacente suo superiori & generi; ergo & infima
species. 4. Relata & correlata propter mutuum iter & respectus
reciprocationem a se mutuam appellationem sortiuntur. Genus
autem proximum infimi & speciei, dicitur genus quia species habeat:
Ergo.

Ergo & converso species infinita dicenda est, quia habet genus: Ut ita à subjacendo adhuc species dicatur species, nec vero species praeterea dicitur, quia de individuis immediate prædicatur, ut non nulli volunt alias species subalterna e. g. Animal non esset & disceretur species, cum non immediate de individuis prædicatur. At qui à Porphyrio definitur esse species, qua de pluribus numero differentibus prædicatur in quid. Resp. Definitionem hanc accipendam pro sola specialissima Specie. Atqui de hac saltem queritur. Resp. iterum ad hanc faciem. Species in genere à Porphyrio jam erat finita, qua generi subjacet, & de qua genus in eo quod quid est, prædicatur, in qua Definitiōne generali à subjacendo species est finita, idēq; in speciali definitiōne illud rectissimè omissum (quod generi subjaceat) cum id quod erat, in genere positum, non sit iterandum in specie. Si itaq; completam velis definitiōnem ultima species ea erit, quod sit sub genere posita, de qua genus prædicari possit, ipsa vero tantum de individuiū prædicetur in eo, quod quid est.

Problema XI.

Vtrum speciei plus insit quam generi?

Species totum in se continet absorbetq; genus; at enim vero species superadditur essentialis differentia, licet ens incompletum, qua generis naturam reddit perfectiorem. nisi autem erit & de eius quadam, quorsum faceret differentias confer. Zab. I. post Analyt. Cap. 5. pag. 719.

Problema XIII.

Vtrum species æquipolleant generi?

Respondet Zab lib. I. Post Analyt. cap. 5. pag. 722. species ratione arbitrii, latitudinis, & amplitudinis cum Genere converit, non ratione naturae & essentiae, & inde pulchrum conseruit.

fectorium idem Zab. elicit, quod ob eam rationem, accidens à natura Generū emanans non habeat ullum essentialel nexus cum natura speciei, nec cum omnium naturisimil sumtū. Idem de Toto & Partibus est verum.

Problema XIII.

Vtrum individua sunt species specia-
lissima?

Sic multi rugantur, inter quos est Goelenius part. 2. prob. Log. prob. 17. Sed inanis sunt, quibus probant; Audiatur ergo potius veritatis concio & peripateticorum. Species enim individua sub se habent. si autem individuorum essent individua, quò tandem locide volveremur? Accedit, à specie addi differentiam specificam generi, qua ab individuo superaddi nequit. Zab. 1. post Analyt. cap. 5. pag. 719 Praterea specierum natura est communis; Individuorum ratio valde coarctata. Plures qui voles rationes, videat Hippium prob. 14. Log.

Problema XIV.

Vtrum Differentia sit gradus?

Sicut ligna transversa, quibus gradus sunt infixi, Scale non sunt gradus, sed aliquid graduum; ita & differentia, qua committit species cum generibus, gradus esse nequit. quid? gradus sunt sub & supra: Differentia tantum ad latus superiorum & inferiorum, seu generum & specierum accedit, committens vinculo aliquo genera & species.

Corollaria.

1. Utrum Mas & foemina sunt Species animalis? N.
2. Utrum, quidquid generi inest, insit etiam speciei? D.
3. Utrum genus prædicetur de specie quatenus ipsum N. cum Zab.

DISPUTATIO LOGICA IV.

DE SUBSTANTIAE, QUANTI-
TATIS ET QUALITATIS PRÆDI-
CAMENTO.

Resp. ISRAELE PRÆTORIO Smolando s.

THESES

- Cedimus nunc ad singula Prædicamenta in specie: qua sunt vel Accidentalia vel Substantiale.
2. Substantiale Prædicamentum est, in quo Genera & Species substantia collocantur seriatim.
 3. Substantia est ens per se subsistens.
 4. Est quæ vel prima vel secunda.
 5. Prima est (à primitate substando accidentibus prima dicitur) qua neg. de subjecto dicitur, neg. subjecto inest.
 6. Secunda est, qua de primis dicitur licet in nullo subjecto sit, & in quâ est prima.
 7. Accidentalæ est prædicamentum in quo genera & species accidentium disponuntur.
 8. Accidens est quod substantiae inharet, & extra eam esse nonquit.
 9. Est quæ vel primarium vel secundarium.
 10. Primarium est vel absolutum vel Relatum.
 11. Absolutum est in quo accidens absolutum per se in generum & specierum ordinatur.
 12. Est quæ tum quantitas tum qualitas.
 13. Quantitas est à qua aliquid dicitur quantum vel quotum.
 14. Tum est vel continua vel Discreta.
 15. Continua est qua habet partes positionem habentes & communem termino cœpulatas, i. e. termino qui præcedentis partis est finis & sequentis initium.

D

Discre-

16. Discreta est, qua habet partes discretas seu dijunctas; non commissas communis termino.

17. Qualitas est à qua aliquid dicitur quale.

18. Eius species sunt 4. potentia naturalis, habitus, patibilis qualitas, & figura.

Problema I.

Quod nam prædicamentorum primum loco
esse debeat?

Primum sedile substantia debetur, quia natura prior est omnibus alijs accidentibus. Arist. Lib. 7 Metaph. cap. 1. que tenui fulcrum & fundamentum est reliquarum categoriarum omnium, cum accidens sine subjecto, cui inest, ne ad momentum quidem consistere possit. Arist. lib. catg. cap. 5. Flacius lib. 3. cap. 3 4 5. & 6. Neq; ab alijs dependet, sed alia ab illa, ideoq; species eius nobilior dicitur. Crell. lib. 1. cap. 5. Quippe in substantia tanquam in subjecto alia omnia in sunt. Accipitur autem vox substantie non pro omnirei aliquas essentiā, neq; etiā pro re pecunaria: Sed pro eo quod accidenti contra ponitūt & singuitur.

Problema II.

Quomodo dividatur substantia in primam
& secundam?

Divisio illa philosophi cap. 5. Categ. ex prædicandi modo desumpta est: optimè enim notat Albertus substantiam quoniam aliquam primam dici primitate causandi sic Deus περιστοια est: aliquam demum primitate prædicandi que hoc loco intelligenda. Divisio autem qualis est? non est generis in species, nec enumeratorum ordo ut Ammonites, nec accidentis in accidentia ut Lovanienses; nec subjecti in accidentia ut Burlanus voluerit: Sed Analogie in sua analogata. Albert. tract. 1. cap. 3. & 6. Tolerus cap. 5. categ. quarti. 1. Analogum enim est, quod per prius unius quam alteri inest.

Pro-

Problema III.

An sex sint proprietates substantiarum à philosopho enumeratae?

Nonnullæ solis primis convenient proprietates, nonnullæ & primis & secundis simul substantijs, nonnullæ deniq; esiam alijs categorijs.

1. Nulla substantia sunt in subjecto.
2. Substantia univocè h. e. secundum nomen & definitio nem prædicantur. Quæ proprietas non primis sed secundis substantijs competit. Hæc proprietas satius est communitas, cum & alijs categorijs eodem jure attribuatur.

3. Substantia significat tođen h. e. unam rem certam definitam per se subsistente, qnæ cœu digito demonstrari posu. Hanc intellige de primis substantijs.

4. Inest substantijs, qad nihil illū sit contrarium immediate, intellige veram contrarietatem. Contraria enim mutuo se ejiciunt ē subjectis: substantia subjectis non insunt, sed ipsæ sunt subjecta.

5. Substantia non recipit magis & minus, vel unaquaq; substantia secundum esse suum substantiale nec intenditur nec remittitur. Intensio vel remissio fit ratione ὑπερέως seu singularis inherentiæ, in hoc vel illo subjecto, hoc vel illo modo disposito. Keck. lib. 1. Log. cap. 9. de Qual. Flacius. lib. 2. gener. log. cap. 13. acutissimus item Scaliger. substantia verò in alio subjecto ὑπερέων non habent, nedum hoc vel illo modo disposito.

6. Substantia una & eadem numero permanens, susceptiva est contrariorum, quæ cum ejus natura & essentia non pugnant; unde igni frigiditatem non recipit tanquam vehementissimum hostem. Hæc autem nota, non est contraria quarta, ubi dicitur substantia nihil esse contrarium: illud materialiter & subjective hoc verò de actu substandi contrarijs qualitatibus & successivè intelligendum est.

Problema IV.

Quare immediatè substantiam sequatur
Quantitas?

Archytas Tarentinus referente Simplicio, Qualitatem priori Quantitate loco ponebat, ductus hac ratione, formam esse praestantiorem materiam. Sed philosophorum princeps Aristoteles animatus fuit, non à naturæ ordine digredi, quæ materia, tanquam subjectum prior est quam forma, quæ in materia inheret. Unde rectè Avicenna, Nullum accidens immediatum quam quantitatē substantia inesse dicebat. Alij afferunt rationes, quod substantia in pluribus conveniat cum quantitate, quam cum qualitate & ceteris pradicamentis: Sicut substantia nec intenditur nec remittitur, ita nec quantitas: Et sicut substantia nullam habuit contrarietatem $\alpha\pi\lambda\omega\varsigma$: Ita nec quantitas que tantum in substantijs corporeis inventatur, neq; possibile est quantitatem à substantia salvâ manente eadem distrahi.

Problema V.

An Quantitas sit Génus ad continuum &
Discretum?

Uberries dissidentium opinionum h̄ic seges est, de quibus videri potest Toletus, Jacobius Martini & alijs non minoris nominis philosophi. Suarez autem rem acu videtur tangere, qui ait quantitatem genus esse Numerus, qui species Entis non est, cum ab intellectu dependeat, concipitur per modum unius. Confer etiam Tolet. cap. 5. categ. q. 1. Quantitas enim est qua substantiam mensuramus: mensura competit unitati. Arist. lib. 10. Met. cap. 2. Deinde quantitates continua & Discreta dividiri possunt in ea quæ insunt, quæ divisibilitas quantitatis essentiam constituit, numerus in unitates; magnitudo dirimitur in partes & membra. Coll. Conimb. in Categ.

Proble-

Problema VI.

An Quantitatis proprietates tres sint?

1. Quantitati Determinata nihil est ἀπλῶς contrarium.
2. Quantitas non videtur recipere magis & minus: Sed maior & minor. Sic Linea una non est magis Linea aut quanta altera; quia oritur ex materia, quia absq; forma actuazione mortua est, ita ut nullam edat actionem, qua contrariari alijs posset.
3. Quantitati maximè propriū est aquale & inaquale dict.

Problema VII.

Utrum Relatis Qualitas præmittenda?

Quamvis philosophus Relationem Qualitati proposuerit, nos tamen philosopho nullam hac in parte dicam scribimus: quandoquidem natura monet absoluta, qua sine ξέται πέρι ἀλλο intelliguntur, priori sede collocari. Fonseca Lib. 5. Metaph. cap. 14. Zabarella. de Method. cap. 17. Reg. lib. 1. disp. Logi proble. 5.

Problema VIII.

Vtrum species qualitatis numerentur tantum quatuor?

Quamlibet ratio ex divisione sit valde languida: tamen sufficiens probatur inductione, qua ratio probandi universalia nec non suprema egregie frequens & nobilis apud philosophos habetur. Simplicius tali procedit via: Qualitates se habent duplice modo: vel enim sunt adventitia & acquisita: vel naturales & ingenita: Rursus ha sunt notantes actum vel notantes potentiam. Si potentiam notant, prior species progignitur dōva pīca. Quoxī & sub ea contenta adūvāpīca. Si actum dicant, vel etiam in profundo subjecti & sic mīl & oritur: vel in superficie exteriori, & constituitur figura. Si verò acquisita est & pars

D 3

noscit

nostris vel aliorum curis, comparatur habitus. Plures huius qualitates dari nequeunt: Ergo tantum quatuor species enumeranda. Tolet q.1. cap. 8. categ. aliter & eruditius conatur ostendere à modo & determinatione ejus, quod indifferentis est. In rebus inquit duo sunt consideranda, esse rei & operatio rei: in corporibus tertium consideretur; Quantitas videlicet; sed esse rei modificatur solitariè, ut vel bene vel male se habeat. En habitum. Vel modificatur operatio indifferentis, ut possit vel non possit, inde d'ūapis καὶ ἀδύραμία Φυσικὴ. Tertiò modificatur operatio, quod vel aliundè proficiatur vel aliorum tendat. Oriuntur passiones, quae vel sensum afficiunt, vel ex passione nascuntur. Deniq; quantitas, ne in infinitum excurrat erretq; modo afficitur, qui figura genitor est, videatur d. l. ipse Toletus.

Problema IX.

Qualitatum proprietates tres sunt.

Prima, qualitatibus inest contrarietas solis non omnibus; à figurā exulat. Secunda. Qualitas intenditur & remittitur, at non ratione essentia, sed ratione subjecti habilis & idonei. Tertia. A qualitate simile & dissimile dicitur, sicuti enim ex quantitate discreta paritas & imparitas: Ex continua aequalitas & inaqualitas: ita ex qualitate species similitudinis oriuntur necesse est. Coll. Cornimb. in lib. Categ. Arist. cap. 8.

Problema X.

Vnde oriatur intensio & remissio?

Duplici ratione recipitur gradus seu magis & minus. uno per additionem graduum formalium; uno per fortioriem in subjecto radicationem. Additio formalis gradus est, quando subjectum hoc vel illo modo dispositum totam formam capiendam non capit simul & semel, sed successiva introductio-

ne

ne, ut fervor in aquam introducitur per additionem sc. priori
debilitati, fervoris major additur virtus; & huic major, donec
perveniatur ad summum. Intenso per radicationem est quan-
do magis vel minus frequens exercitatio subjectum magis vel
minus reddit expeditum ad edendas operationes: quia initio
minus firmiter qualitas, quae in habitum cedere debebat, sub-
jecto inhærebat. Unde autem ejusmodi contentiones orian-
tur, magis utile quam obvium est eventilare. Non existi-
mes essentias qualitatum multimodè variari: calor enim in es-
sentiā non recipit vel magis vel minus sed ratione existentia
& singularis in hoc vel illo subjecto sic vel aliter mo-
dificato. Primo autem contrariorum permisso requiritur
sed diversa proportione, ut cum una hemina nivis sive aqua
gelidissimæ miscetur dubius hominis aqua vehementissimè
calida & urens, minor est frigiditas: si verè eidem aquæ ca-
lidæ affuderis duas hominas intensissimè frigida, cum addita-
mento: frigidier quam calidior erit. Data contrariorum per-
missione, mox subjectum oportet accedat, quod participes de-
finitione illius qualitatū: Deinde quod modò magis partici-
per, modò minus pro sua dispositione. De concretū non dubium
est, quin fiat intensio ratione subjecti: sed cum eadem viâ
abstracta variantur, nego de his dubitatio reliqua futura est
verum enim verò quæstio est fori metaphysici, in quo accura-
tius etiam discutiatur.

Corollaria.

1. Utrum substantia prius à substando scilicet accidentibus
dicatur, quam à subsistendo per se?
2. Utrum aliud sit accidentium esse proper quod tale habe-
ant esse, ut eorum esse sit in esse? N. contra Taurellum.
3. An species panis & vini, quæ sunt accidentia, possint
esse substantiæ peremptæ? N.

Utrum

4. Utrum tempus sit species quantitatis? N.
 5. Utrum oratio sit quantitas? N.
 6. An magnum & parvum sint contraria? N.
 7. An magnum & parvum sint quantitates? N.
 8. An dispositio & habitus sint distincte species? N.
 9. An pallio & passibilis qualitas different? A. Ut perfectius
 & imperfectius.
 10. Utrum iure Aristoteles quantitatis doctrinam à Divi-
 tione in conjunctam & Disjunctam sit exorsus? A.
 11. Utrum quantitas etiam sit receptiva contrariorum aliquo
 modo, ut innuit Toletus de quantitate panis eucharistici? N.
 12. Utrum angeli sint quanti, qui sunt αὐλαῖ? N.
 13. Utrum Deus sit magnus sine quantitate? imo maximus.
 14. Utrum corpus Christi sit quantum? D.
 15. Utrum quoddam ἄμιον sit mihi? A.
 16. Quare quantitatum nulla sit virtus nulla efficacia, an
 quia ex principio passivo, materia puta oritur, an ob a-
 lium causam?
 17. Utrum quantum sit actu infinitum? N.
 18. Utrum omnis arithmeticus sit dives in numero, ut vul-
 gatum est πωληθεύλληγος? N.
 19. Utrum rarus, densum, asperum leve, quæ significant
 policionem partium inter se, sint qualitates? N.
 20. Utrum Deus dicatur qualis? N.
 21. Utrum angeli dicantur quales. A.
 22. Utrum materia prima, quæ ἄμιον traducitur, sit qua-
 lis? D.
 23. An tantum due sint species qualitatis nempe passi-
 bilis qualitas & figura juxta Piccolomini gradū 2. Moral. c. 8. N

40.

P.

DISPUTATIO LOGICA V.

DE PRAEDICAMENTO RELA-

TIONIS, ACTIONIS, PASSIONIS,

adeoq; de reliquis quatuor, Quando,

Ubi, Situs, Habitus.

Resp: IOHANN E ZEIDLERO Lub. Saxone.

THESIS I

Xpedivimus hucq; pradicamentum primarium absolutum accidentium, quantitatem puma-
ta & qualitatem: ruimus nunc ultrò ad respe-
ctivum primarium: postea accessuri ad secun-
daria Pradicamenta.

2. Respectivum est Relationis pradicamen-
tum, in quo genera & species relationum disponuntur.

3. Relatio est accidentis, cuius esse nihil aliud est, quam
ad alia referri.

4. In relationem termini obseruentur usitati, tum pro-
prietates.

5. Termini usitati sunt, ad relationem requiri duo Subje-
cta, duo Fundamenta, duos terminos, à quo, ad quem terminos,
deniq; rationem fundandi, qua tamen in omnibus locum non ha-
bet. De horum vocabulorum definitionibus & exemplis vide
prælectiones, ne huc necessum sit adducere ea propter brevitatem,
cujus sumus studiosi.

6. Proprietates sunt quatuor: 1. relationibus inest contra-
rietas. 2. relatio recipit magis & minus. 3. Relativa mutuo
dicuntur: sive relatum dicitur correlati relatum: & corre-
latum relati correlatum. 4. Sunt àuge τη φύσις, qua enim natura
sunt simul, alterum absq; altero esse nequit, ut nec relationes.

7. Relata sunt vel mutua vel non mutua. illa sunt quancio

E

relo-

relatum & correlatum habeat respectum realem ad invicem ut pater, filius. Non mutua sunt quando ab una parte respectus est rationis, ut scientia & scibile. Scibile enim non habet realem respectum ad scientiam, quamvis hæc ad illud. quadratura circuli scibilius est, nec tamen refertur actus ad scientiam Zab. tabb. Logg.

8. Huc additæ equiparantia & disquiparantia relativæ. vide pœlect.

9. Succedunt secundaria prædicamenta seu orta vel ex qualitate ut actio & passio, vel ex substantia & quantitate us quando & ubi, vel substantia & relatione.

10. Actio est qualitas in substantia agitatio & motus secundum quem in id, quod subjicitur, substantia dicitur operari.

11. Estq; vel immanens vel transiens.

12. Passio est actionis receptio. ea verò qualitas, qua in patiente recipitur, dicitur Terminus, qui etiam datur in immobile actione.

13. Quando est quod ab adjacentia temporis determinati & sic se habentia relinquitur.

14. Ubi est quod ex circumscriptione loci locatig; relinquitur.

15. Positio seu situs est certa partium corporearum tum ad se invicem, tum ad totum collocatio.

16. Habitus est adjacentia earum rerum; qui circa corpora habent. Hic prædicamentis terminalis sunt.

Problema I.

Quare Aristoteles finiens relationem usus sit plurali numero τὰ τὰς τὰ;

Omnis relatio versatur reciprocaturq; ad minimum inter duo subjecta, duasq; substantias. Natura ergo relationis sine multitudine esse non potest. Quare numero multitudinis uti voluit Philosophus, ut statim insinuaret relationis naturam.

Proble-

Problema II.

Vtrum commodior titulus fuisset factus in abstracto (de relatione?)

Si relationem dixeris, non per accidens denotabis ens, sicutum relatum dicitur ad aliquid; sed ens significabis per se. In primis etiam tollit difficultatem questionis, utrum correlatum constitutat novam classem, à relativorum numero diversam cum relatum ut summum genus, opponitur correlato ut alijs summo genere? Relatio subincludit utrumq; & relatum & correlatum, quibus ratio & convenientia communis dicitur relatio. Significans ergo & Φιλοσοφίων in abstracto formabitur Titulus & θεμα της hujus Pradicamenti.

Problema III.

Vtrum relatio per se sit contraria?

Contrariæ duas esse fundamentaliter qualitates, ajunt illi qui Aristotelicè philosophantur. Iterum tamen relata contrariari relatio idem profertur, ut ita eorum mens videatur fluctuare. At vero fixa tenaxq; subsistit eorum sententia. Antequam ad problematis statum deveniamus, monere illud laboris precium est, contrarietatem pronunciatam de relatis accipiendam περίωσις de relatione. Notabis etiam non indiligerenter relationem non esse contrariam correlativo, ut virtus habenti virtutem, scientia habenti scientiam: Sed alicui alijs rei virtus vicio, scientia ignorantia. Relativa igitur contraria sunt, sed non ad invicem relativa i.e. relativa & correlativa. Sed verò contraria sunt ad aliud, quod quidem & ipsum sit relatum, sed alterius rei relatum. Nunc hoc sis attende. Relationes ut in basi fundantur in absolute accidentibus, à quibus procedunt: in quantitate, in quo, qualitate, actione, passione, fundantur propter imperfectionem & imbecillitatem, quæ multiò major inest relationibus, quam alijs accidentibus

E 2

dentibus

dentibus. Inficias non ibi, inter haec absolute accidentia, quædam sic esse naturæ lege affecta, quibus insit contrarietas pugna, secundum quam modo hoc ejicitur, ut illud excipiatur, modo illud extruditur, ut istud hospitetur. Hac pugna non omnia digladiantur; digladiantur at m̄ia qualia accidentia sive qualitates. collige igitur illas relationes esse contrarias, qua in accidentibus potestatem contrariandi habentibus radicantur, & fundantur, pura in qualitatibus. Duplici enim ratione se relationes habent, vel ut puri respectus, ut ita in se considerentur; quomodo abest contrarietas, vel ut fundata in accidente, cui copulantur, accidente dico quali, & ita inest contrarietas.

Problema IV.

Vtrum relationes gradus & magis minusve ratione propriæ naturæ suscipiant, an fundamenti ratione?

Quod contenditur vel remittitur, cum contrario suo miscetur: album quo magis cum nigro est missum, minus est album: quo minus cum nigro, et magis album est. Contraria ergo contrariorumq; missio, quamvis diversa proportione intensionis dimissionisq; causa est. Contraria meministi, arcuimus à relatorum hospitio præcedenti problemati examinatione, quatenus relativa considerantur ut meri respectus sub ratione propria natura. Quis ergo existimabit ratione propriæ naturæ relationes augeri, minusve, non potius verò ratione fundamenti? fundamentis ratione, iterò dico, si è qualitatum censu fuerit. Quicquid Toletus, non vecors alioquin author, in contrarium adserat: cogitur tamen fateri, & ultrò fatetur, semper ad rationem fundamenti esse recurrentum: quod & nos fatemur esse causam graduum. Quod si secundum propriæ naturæ rationem suscipiunt magis & minus, cur ergo non omnes relationes graduum sunt capaces? Si igitur ab adversarijs quares, qua relationes sint contraria?

Respon-

Respondent, quæ ex variabili fundamento procedunt, ita ut sensus per oculum referant ad fundamentum rationem.

Problema V.

Vtrum relativorum proprium sit

aristoteles?

Aristoteles & convertentia non solis relativis inesse videtur, cum & proprium, quod proprium quarti modi appellant, cum suo subjecto retrocommeat. Omnis homo est visibilis, & omne visibile est homo. Quia fronde ergo Philosophus relativis hoc proprium dicat? Nisi cavillari velu, intelligi convertentiam seu aristoteles relativorum fieri in casibus obliquis. Secundò inter terminos aquales fieri ratione materiae necessariae. nec fieri ratione terminorum essentialium internorum: cum semper relatum referatur ad correlatum, quod extræ est. ita autem convertuntur relatum & correlatum, ut unum per habitudinem ad alterum exprimatur, & utraq; ad invicem conferantur: sed operam dabis, ut recta fiat & legitima assignatio, i. e. ut unum alterius sit proprium correlativum: nam alias converti non possunt. Assignatio hac proprij correlativi fit, si in una re multæ aliae conjunguntur, à quibus ipsum correlativum potest denominari: Dubius ergo quodnam sit correlatum adequatem, semovenda, secernendaq; sunt omnia accidentia, donec illud superfit, quod adhuc est ad aliquid, & quo sublatio, relatum non amplius refertur.

Problema VI.

Vtrum relatio sit ens reale?

Multæ logicorum scholæ pernegant aliquod ens reale esse relationem. Sed immaniter illos decipi testantur exempla vel pueris obvia: ex illis unum egregium est, ut ut valde tritum. Pater & filius non tantum citra, sed & ante intellectus operationem audit ille pater, hic verò filius. Hic tamen concessum volumus, entitatis rationem relationibus non inesse per se, sed me-

E 3

dianit-

diantibus fundamentis. Pater non fore pater, nisi vū generandū ipsi inesse, nec filius esset filius, nisi generandi passiva potentia in ipsum caderet. Hinc adeò debilis entitatis relativa esse conceduntur, sed nullius entitatis esse negantur. Nec insurribus similitudinem, aequalitatem, & si qua sint id genus, citramentis opus & comparationem non esse. Sunt res similes, aqualesq; sunt, nec me, nec te cogitantibus: do tibi Johannem, aliquemq; Paulum, utrumq; tres ulnas longum. Finge tu Paulum Johanne inferiorem esse uno palmo, nec plane aliud existima. Inde mensurā explora utriusq; statuam, & cum rubore intelliges, tuas cogitationes, & fortissimas imaginations, nec destraxisse, nec addidisse longitudini quicquam. Paulus ergo Johanni est aequalis, & hic illi citra opus rationis.

Problema VII.

Vtrum Actio & Passio diversa constituant Prædicamenta?

Realiter diversa entia diversæ entium sedes & classes ordinant. Actio & Passio uni includuntur motui: agens enim qua agens, non potest non simul pati dum agit. Si riam accipe, eamq; manu calidiori amplectere: continuò sīriā caliditate tua manus solvi incipiet: Sed eadem manus, qua agit in glaciem mediante calore, eodem actu passionem sebi illatam sentiet, nempe frigescionem. Quamvis si totam species actionem, manus potius dicenda est agere cum adversus glaciem victoriâ triumphet, quam glacies, ut qua prorsus dissolvitur. Ut ita patiens agere patiendo, & agens repati agendo videri posset. Sed retributa hæc commutatio tenet nihilominus bene longum, latumq; discrimen, ut actio non sit passio, nec hæc sit illa. Distingue igitur inter materiale & formale cum actionis, tum passionis. Materiale utriusq; est motus quidam absolute ita spectatus. Formale actionis est hujus motus relatio ac delatio ad causam agentem, eamq; denominat, ut ut ipse non semper inhæreat subjectivè. Passionis

sionis verò formale est receptio motus seu forma ab actione profecta. Hinc jam responde diversa omnino esse praedicamenta, Actionis & Passionis; cum diversas sint formalia, à quibus potissimum diversitas entium dependet. Nec enim actio quā actio est Passio, nec passio, in quantum passio, sit actio, sed longè diverso modo. Unde Zabarella lib. de React. c. 1. inquit, patiens aliquo modo agens, & agens aliquo modo patiens videri posse. Huc adiace quod Zabarella habet in tab. Log. aliud esse ab alio originem babere, aliud ab aliquo pendere ut à genere. Passionis ergo causa, (sic loquitur Porretanus de sex principijs) et si actio est: tamen genus propterea non est passionis, quod foret necessum si idem esset praedicamentum.

Problema VIII.

Vtrum actio sit in agente an vero insit patienti?

Sic fit ut è metaphysices penus non pauca huc evocentur illustres questiones: huc inquam in Logicam diatriben. Quamvis tamen non sine delectu. Et hanc metaphysicā propriam largimur, quām hic proposuimus occasione praecedentis problematis, ex cuius intelligentia & cognitione totum negocium expedire haud difficulter possumus. Meministi, scio, aliud esse formale aliud itenō esse materiale actionis: quorum hoc est motus: alterum est motus relatio ad agens. Juxta hoc materiale actionis, actio in agente non est: cum motus sit in mobili: at benè juxta formale agenti inesse probatur à multis philosophis, inter quos in primis Scotus videri potest. Quamvis contendat absolute actionem agenti inesse; veluti simpliciter negabat Thomas, ullam actionem agenti inhaerere.

Problema IX.

Unde orientur Quando, Vbi, Situs, Habitus?

Non ab accidentiis, quo sunt accidentia, nec à substanijs. Tercius

Let use. 10. categ. Sed à modo seu circumstantia existendi ex Fon-
secá Keckermannus genus ille evne Godias & in omni generis
scriptis non diu, sed mulum volutatus. Accidentia enim alio-
rum prædicamentorum substantijs superaddentia certum modum,
qui in alijs prædicamentis nondum fuerat, ex se pro generant hac
prædicamenta, que ab alijs & mā tñ dieq̄n̄ G. Hinc emergit aliud,
nempe concreta præcipue huc referri, quamvis non talia sint con-
creta, in quibus aperte internoscere liceat duas res distinctas,
quas in aliorum concretorum speciebus dijudicare est persicile
vid. Tol. d. l. ubi exempla rem declarantia extant.

Corollaria.

1. Utrum relationes rationis ad seriem tuv πρόσως & referendat
N. in prædicamentis enim res ipsæ non ab intellectus operatione
pendentes ponuntur.

2. Utrum relationes, que Deo cum creatoris intercedunt
sint reales? N. In Deo enim nullum est accidens, ne dum ac-
cidentatum accidens i. e. accidens relativum, quod alio acciden-
te instar fundamenti nititur.

3. Utrum sacramenta per se sint relationes? N.

4. An nostrum illud: Der Sohn ist so alt als sein Vater/ vnd
der Vater so alt als sein Sohn/ (Filius & Pater sunt ætate æqua-
les) sit verum? A. attendere enim oportet ad formalem ra-
tionem, non ad subiectum & fundamentum per quod pater filio
est prior, & grandior annis.

5. Utrum Angeli sint in aliquo τόπῳ (ubi) proptie accepto? N.
Denotatur enim per illud τόπος & locus & locatum.

6. Utrum Deus sit in ubi? ubiq; & nuspam Deum esse asse-
veramus: in ubi aliquo esse negamus.

7. Utrum in quanto sit Deus? res temporales sunt in quando
propter fluxum esse, & fluxum operationum. Veluti enim illo-
rum esse simul non totum est, ita Dei esse simul est totum; quod
idoq; per prius & posterius mensurari nequit.

¶ ¶

41.

8

DISPUTATIO LOGICA VI.

DE CAUSIS IN GENERE ET
IN SPECIE.

Proponente HENNINGO FRICKIO Hamburg.

THESES

Superato Pradicamentorum campo, recipimus nos ad forum causarum, in quo plus litium glicet, quam in universæ Logices amphitheatro spacioſissimo.

2. Litium partim ad Metaphysicum tribunal, partim ad Logicum adigimus.
3. Nobis curatio est hoc loco causarum contemplatio, quatenus faciunt ad operationum Logicarum exercitia.
4. Causa est à qua causatum dependet.
5. Hanc causam tribuimus in Efficientem, Finem, Materialiam, Formam.
6. Efficientis est unde effectus dependet.
7. Estq; vel per se vel per accidens.
8. Illa vel principalis vel minus principalis.
9. Minus principalis est vel impulsiva vel organica.
10. Impulsiva allicit agentem causam ad operandum; idq; vel προνύμενη vel προαπομινη impulsione.
11. Instrumentaria causa sive instrumentum est quod cum propter aliud tamquam finem est, ipsius tota natura in eo consilit, ut utilitatem afferat principali agenti.
12. Principalis causa est cuius virtute effectus editur. Estq; vel voluntaria vel Naturalis.
13. Naturalis agit ex necessitate & naturæ propensione, nec suspendit actionem objecto oblato.

F

Volun-

14. Voluntaria agit liberè certog consilio, potestq; ex arbitrio suspendere actionem etiam datâ agendi occasione.
15. Per accidens est vel casus in naturalibus, vel fortuna in voluntariis.
16. Reliquas eaq; varias, subdivisiones earumq; definitiones ex hoc curriculo protelamus. Contentius enim de ijs egimus & diligentius in prælectionibus.
17. Finis est cuius gratia aliquid fit.
18. Estq; vel per se vel per accidens. per se vel principalis vel secundarius.
19. Ille ab agente desideratur & intenditur maxime. Hic nro. anno & impervw.
20. Est & aliis internus, alias externus. Ille est res à natura vel opifice producta. Hic est interni usuratio.
21. Per accidens finis ab agente non intenditur, sed ob aliquam circumstantiam à causa tamen oritur.
22. Materia est, unde aliquid fit.
23. Estq; vel Permanens vel Transiens, illa in re effecta eandem naturam, definitionem & nomen retinet. Hac vero illa amittit.
24. Est & alia r. alia secunda. Hac ad certam formam, illa non ad certam determinata est formam.
25. Restat forma qua rei dat esse, nomenq; tribuit juxta id esse.
26. Hac est vel essentialis vel accidentalis. Essentialis est, actus per quem res est id, quod est.
27. Estq; vel separabilis ut anima brutorum, qua à materia cum dependeant, cum eâ quog; occidunt. Destruendo fundamento, tectum corruit.
28. Accidentalis forma est accidens substantiae inharen, imprimisq; qualitatib;
29. Hactenus de causâ: convertimus nos ad causatum, quod à causa dependet.

Est

30. Est ē vel Effectum, vel Destinatum, vel Materiatum
vel Formatum.

31. Effectum ab Efficiente, Destinatum à Fine, materia-
tum à materia, Formatum à forma dependet.

32. Sed satis de hoc capite: de reliquis oīis deoī tantumdem.

Problema I.

Utrum post Metaphysicum Logico etiam sit
causarum tractatio instituenda?

Quamvis me calunia deterre hic possent, à patrocinio
problematis; majoris tamen faciam rationes, que nos oppidō
propugnantis ut ajamus, si alij negent. Ecce: Logica tradit
τεχνη παιδειας ή επισκηψης, quibus mens humana est erudienda.
Scire verò est rem per causam cognoscere: Aristoteles. Aut ergò
Logica tradit modum investigandi causas, aut ostendit quomodo
generalis cognitionis sit applicanda rei speciali per causam expli-
cande. Accedit etiam; Logicam tradere omnia ea, per quares
explicari potest. Explicationem verò à causis ecquis insciabili-
tur nobilissimam? Praterea Metaphysicus causas considerat
que sit ratio causalitatis in quavis earum. Logicus verò πο-
λύτως & primis labris eas attingit, pro intelligendo habitudinem
aliqualem earum ad causatum. Addes; neminem non esse, qui
causarum tractationem & cognitionem in ἀνδέξεως γενετη
non existimat summè necessariam. Quaso te num Demon-
strabile thema solum causas habeat à quibus pendeat? res hu-
mana propter insignem varietatem inconstantes, causas tamen
aque habeat suas atq; res eterna & immortales, quibus Demon-
stratio quasi propria est. Coguntur ergò omnes, consentire in
Logicā doctrinā de Demonstratione de causis agendum esse quam-
vis contrario ore prius negarint. Sitne autem περιγραφης &
anticipata cognitionis cause ad demonstrationem adferenda, an
verò inibi demum discenda, hic nihil attinet disputare. Ultima

quicquid habet prima philosophia nisi ei subjectivè & demonstrativè; id omne (sub ejus censu causa est) Logica habet & objectivè & operativè. Panituerat me omisisse Logicæ esse naegi. Quæc n Rhetoricam id est similem in terminis, quamvis usu non nihil disparem. Frigidum verò oratorem audias, qui in effeta, in finibus, neongenitrix non triumphat magnifice. Vnde, scire velim, hauserit orator illorum terminorum cognitionem, num ex Metaphysicâ, an Eloquentiæ an Logicæ Scholis? noli diffiteri, quod è Logica. Stabit ergo nostra sententia in vita & fixa, à Logico etiam pro usu sua artis considerari causarum doctrinam & rudem explicationem. Id quod erat probandum.

Sitne ergo causæ nomen notionis secundæ,
cum sit in Logicâ tradenda? 2.

Si notas deuīqz vñqz ab oculatissimo Zab. lib. 1. de-
nat. Log. passim explicatas ostimes dextre, non poteris, quin
sane causæ nomen hoc nostrum esse primæ intentionis, non secundæ.
Si verò usum speckes, maximam cognosces similitudinem, que
ipſi cum secundis notionibus intercedat. Non minus enim
per locum causa explicamus rem, quam per alias notiones &
artis terminos: à causis enim argumentationis seu inventionis
locus est fertilissimus.

An causa definiri possit? 3.

De causa Logicâ quæstio est, non de Metaphysica? Amissi.
Quicquid enim Genus habet, definiri à priori potest: quod ge-
nere caret propriæ maximam & summam eminentiam definiri
nequit, quamvis describi à posteriori. Principium verò addi-
mus causæ, vice Generis proximi & adequati, cum differentiâ,
quod ab illo dependeat causatum. Quamvis ejusmodi saltem de-
finitionem hic indigetamus, quales capaces sunt artium termini.
An

An sint quatuor causarum genera?

Multi hic sunt nimium parci, multi nimium largi: illi pauciora, hi verò plura causarum habent genera. Postiores Goclenius comparat ijs, qui currui quintam velint addere rotam. Nos dicimus priores esse similes ijs, qui currui quadriaxi quartam detrahunt rotam. Sed inductione quādam (probandi rationem in generalibus aliam non habemus) aperiemus ijs, qui Philosophi auctoritate non contenti, numerum illum nec multiplicari, nec minui posse. Extra controversia aleam constitutum est, in re constitutâ apparere materiam & formam. Qui enim oculis fudit, videt oculis materiam: qui rationi non recalcitrat, videt intelligit, edi operationes ex Forma officinâ. En unum causarum par. At nihil sit à se ipso; sit autem ab alio. Quid enim materia principium passionis efficaret seipsum? quid forma produceret materiam aut se ipsum, cum demum cum materiâ conjugatur? Ni fallor ergo tertium emergit causarum genus. Rursus: Efficiens nullum agit temerè, sicut nullus sagittarius sagittam frustâ proiect: Sed cum meditatione finis & desiderio scopi. Hic tibi do quartum Genus, tu fodes, da quintum, si Platonizas.

At verò nonne &grecum seu exemplaris causa est quintum Genus? 5.

Pessum iret praecedens problema, nisi hoc quintum genus esset è stabulo Efficientium Causarum: Efficientium in quo, minus principalium & instrumentalium. Kadmediov sutoris est instrumentum, quo absente nec calceum formare è corio, nec consuere potest: Formularis ille liber nendi instrumentum est, quo absente nihil intertexi potest, nisi idea mentis sui profundè impressa. Et hac iterum idea fungitur tunc vice & grecus, & aegaeus & instrumentalis causa. Videat qui voleat Reck.

lib. i. System. Log. cap. 15. pag. 135. Goclen. part. 2.
probl. Log. 14.

Verumne sit: Cessante causâ cessare
Effectum? 6.

Goclenius hunc Platonis canonem dextrè & eruditè explicatum autumat per respectum relationis & mutua affectionis inter causam & effectum. Relata enim, inquit, mutuo se posunt & perimunt. Addit etiam aliam, eamq; meliorem interpretationem distinguendo inter ἐνέγκειαν & τὸ ἐνέγκημα. Cessante quippe & abolita ἐνέγκειοι tolluntur etiam ipsum effectum. Sublato vero ἐνέγκημα, non tollitur effectum. Quid enim oblet, quo minus opifice extincto perduret opificium? & patre mortuo vivat filius? Tolerabiles ha sunt Goclenij expositiones & distinctiones. Quid si verò interpretamentum illud sit melius & Graco textui germanius? Si dicamus cessante causâ cessat effectum, idem esse, peremptâ & abolitâ omni causa coniunctio efficiente, formâ, materiâ, deniq; fini, absleri colligâ causatum. Canon sic habet: ἀντίστροφέντες, ἀδύνατον τὸ οὐτε ἔνεινται τὸ οὐτη η ατικα. Cur enim non rectius ex uno exponatur per causatum, quam Effectum? Cessante ergo omnâ causa, cessat quoq; causatum.

Utrum tolerabile sit: Qualis causa talis effec-
tus, & mutuâ vice, qualis effectus talis causa? 7.

Topicam hanc regulam Goclenius salvat distinctione Scali-
geranâ. Ecqua illa? Causarum alia univoca, alia aquivo-
ca. ατικα οὐποιῶντες ηγή επωνυμοὶ univoca causa sibi
rem producit similem nomine, similem re, inquit Scali-
ger. Verum ατικα επεργάζοντες ηγή επωνυμοὶ producunt cau-
satq; rem & nomine & re à se diversam. Homo univoca
predic.

productione generat hominem, Leo Leonem. Homo enim homini
& nomine & re est similis, Leo & Leoni. At Sol parens omnium
sapè generat, sed faboles à parentis nomine dici non merentur.
Generat Sol sapè mures. Sed mures putridi soles id est nec
mures sunt soles, nec sol est mur, nec fiet mur. Intelligis ergo
veram esse regulam de univocis, falsam in equivocis.

An causa efficiens tantum sit boni? 8.

Sic est. Efficiens enim dicitur efficiens, quia efficit produc-
citq; aliquid verè existens. At bonum tantum exsistit ma-
lum enim & nihil reciprocè convertuntur. Sicuti aliquid sensi-
ens cum bono mutuo itinere meat: Ens est bonum: & bonum
est Ens. Secundò omnis finis bonum quid est. Tēlo ē si rō
ngātā tñv ḥorāv ēnq̄s ayaðēv. Efficiens enim sine perfici con-
sumarij debet; quod à malo est alienum & aversum. Sed
verò Efficiens omne finem intendit eoz acquisito tanquam
fructu sua actionis silitur & pacate quiescit. Aut ergo causa
efficiens boni tantum productrix est, aut finis non est bonus,
aut deniq; finis non est quidam efficientis fructus & effectus.
Sed linquamus hoc problema, altioris contemplationis problema,
Metaphysicis scholiis, quæ subtius & uberior hâc de re dis-
quirunt. Hic libuit saltem illud attingere propter inastima-
bilem ejus usum, in primis in negotijs theologicis,

An Instrumentum nomen amittat abusu? 9.

Zab. multa habet praelata de instrumenti naturâ cùm
alibi: sum vero libr. de nat. Log. & libr. de const. Scientia na-
turalis. Inter qua luculentter aperit naturam instrumenti si-
tam in usu, non verò in ocio, quo etimam ligones inficiuntur.
Nisi faber malleo unquam utatur, malleus desijt esse malleus.
Mutuâ vice verò instrumenta amittere nomen nimio & incon-
stanti

stanti usū, vel potius abusū, id quod Aristoteles habet in Pol. 1.
ubi barbaros incusat agitq; pessimi abusus sacerdotiarum pro
arumnabilibus ergastulis & servis. Insigne & lepidum exem-
plum abusus insignis habet ter maximus ille Erasmus in colloquio
De captandū sacerdotij: ubi alter alterum miratus alloquitur,
illum à se esse ex eminente & rostrato nāso agnitum. Nāso,
nāsi me nihil pānitet, inquit. Mox alter subiicit: Cur te pāni-
teret tam utilis ad tam usūs varios supellestilis? vide enim mihi:
Nāsus tuus 1. ad extinguendas lucernas cornu & emunctorium
erit 2. mox erit loco promiscidis ex profundā altitudine ad ali-
quid extrahendum 3. Follis erit excitando foco. 4. umbracu-
lum erit si lumen oculis officiat. 5. In bello navalī præbabit
usum harpaginis. 6. In bello terrestri erit clypeus. 7. In scin-
dendis lignis erit cuneus. 8. Tibicini erit tuba. 9. Fosori ligo.
10. messori falx. 11. nautæ anchora. 12. Piscatori hamus. 13.
Coquo deniq; fuscina. Addo ego; Et quid non? Tam facetus
erat Cocles in enarrandis Pamphagi nāsi usib;us. Id genus nāsi
perquam simile videtur gladio Delphico, in cuius usib;us recen-
sēndis lingua latitudine fatiscat. De quo Erasmus idem, sed
alibi in Adagijis memorat Chiliadis 2 cent. 3. p. 521. πλυμηνίας
tanta abusum ergo certum nomen extinguit impertiendo infi-
nitam officiorum & nominum multitudinem, donec nihil su-
peret nominis.

Utrum materia propriè dicta sit quoq; in
spiritibus & accidentibus? 10.

In spiritibus, actibus simplicissimis querere materię molem,
est anquirere in pumice aquas, & in igne frigus. Non sunt
quantii non sunt locabiles: non habent partem extra partem.
Non moventur. Sunt accipitri. Ergo & aves. De intelligentijs
res claret: de accidentibus facile obtinebimus. Accidentia,
ἐπομέναι subsistunt non ἀπόρχεται, non ἐστια, sed ἐστοῖται. Quid?
Cui materia contingit, eidem & forma; ex quarum conjugio &
coalitus

coalitu corpus consit pure physicum. Ergone accidentia corpora erunt? Ergo multa corpora (nam multa accidentia uni insunt corpori) uni corpori inerunt? à tomo. Relinquitur ergo solis corporeis substantijs materiam propriè dictam inesse, abesse vero accidentibus & spiritibus. Accidentibus tamen inesse materia quiddam àvarey, quod propterea Materiale vocatur, inficias hanc iuw. Sic Philosophia qua è qualitatum in ordide, materiale esse tres scientie & totidem prudentiae dicuntur. Formale vero concinna dispositio & concatenatus processus in illis tradendis.

Vtrum finis causarum præstantissima II.

Ex causis patriciam aliquam salutare relictis alijs & neglectis, subdifficilis est censura. Disco tamen ex complexu mutuo sini primas esse concedendas. Taliter Aristoteles sapè, imprimis primo de part. anim. c. i. Nec id sine primario argu-
mento. Oiosā enim causā hac, ociantur reliqua: ἐνεργείαν
verò hac, reliqua itidem existunt actus: productius dicamus
ex Keckermanno tamen. Moles iudis est & indigesta sine
forma architecturā materia. nec magis materia conjungitur
forma, nisi operans & efficiens machinator scitè eas conjungit,
vel modò preparat. triadē causarum habes. At quāso tè,
quid sine finis desiderio operatur? Intuere & naturalia intuere
& voluntaria: neutra temerè agunt; utraq; cum appetitione
finis. Concludo. Materia est mortua sine forma: Forma ad
materiam divertit Efficiente causā p̄aeunte & jubente. Effi-
ciens nullum agit nisi cum meditatione finis. Ergo praecepto
finis jussus ejusdem Efficiente materiam & formam copulat.
Ergo finis Dominus est, cum imperet; Ergo & imperator.
Nec omittit isthuc. Praestantisimum est quod omnia appetunt.
At finis talis est, qua in Eth. p̄eclarè demonstrat philosophus.

Vtrum Effectus latina vox causæ sit

mīg. ⑥? 12.

Roma

Romanæ lingue docti vel ēm̄ēlās; saltem, continuò insculcabant, cause vocem latius patere, effecti nomine in angustias coacto. Hoc qui non videt lippit insigniter. Originationem Effecti repeate, que est ab radice Efficio; unde Efficiens trahit litteras. Materia verò nec forma nec finis ab eodem themate, dominantur. quamvis dicantur causa. Collige igitur Effectum non à causa renūs; denominari; verum ab efficiente tantum. Ergo & huic adæquatè aptabitur. Qui ergo invenies vocem latè patentem adæquè causæ? Si dicas aptesq; Causatum: habes quod requirebas. Ut ergo Effectum efficienti, Materiatum materiae, formatum formæ, destinatum seu medium fini adæquatur: Sic in genere, causa causatum deamplexatur propter aqualem amplitudinem.

An sit aliquid Efficiens & effectum eodem respectu simul? 13.

Existimas fortassis me hiantibus oculis ad meridianam lucem cœcutire. Erras & ipse cœcum te prædices. Plinius in naturali Philosophia ter maximus dictator lib. 2. Hist. nat. c. 107. de Ign. miraculis, audacter philosophatur, Ignem se ipsum parere. Vides, quod inquit ignem esse parentem ignis eumq; parentem ignem esse solem ignem. Miraculum videtur; & ipse Plinius inter miracula censet. Quid nos verò? Ignem elementarem animus ἀτερον ideoq; ἀγένητον. Ignem focalem & nostratem à seipso generari negamus: subterraneos ignes ab agitacione pernici, & continua concussione, non secus atq; silicis & chalybis attritu electantur ignis scintillæ. Exemplum ergo præsens neganti problematis parti ne tantillum instantiam validam oggerit.

Sitne efficiens effecto nobilius? 14.

Efficiens universale quod & equivocum & virtuale,
antefat

antefstat omnibus effectus, uti sol dignitate vincit effecta sublunarē
via. Arg. cum particulari univoco agente divisam dignitatem ha-
bet effectus non quidem secundum dispositionem, quae prae-
rogativam arrogat agenti, sed bene secundum perfectionem essen-
tialem. Efficiens enim sibi similiū secundum propriam for-
mam producit effectum Chyn. in analys. Metaph. s. Ubi au-
tem par perfectio; par ibi quoq; dignitas. Perer. lib. 2. de
Causis cap. 10.

ΕΠΙΔΟΣΕΙΣ.

1. An è Medicorum sacrario nata distinctio cause me-
gavens & προστατεύουσα (medici vocant Causam Eviden-
tem & Antecedentem?) A.

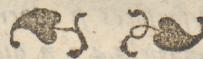
2. Utrum Galeni ouenitius alioz idem sit aperte o-
ptim? A.

3. Utrum agrotus sit medico finis? sanitas aut agroto est
instauranda, aut robusto & valido conservanda. ideoq; agrotus
medico finis, in quantum cogitationes mentemq; omnem intendit
ad restituendam sanitatem. eodem jure sanus homo, cui Me-
dici curatione salutis integritas conservanda, finis Medicorum
dicetur. Distinguas igitur inter & & o. Finis q; est quivis
iatos. q; est iat& iat& oysia.

4. Utrum causa per geminum S. scribenda? Si à ca-
villando vel cavendo sanguinem nomenq; derivat, per gemi-
num S. videtur scribi oportere. Ita enim sonat quasi carissa. Si
vero à casus per simplex.

5. Posit ne accidens esse substantia producenda causa? agit
Accerrimos hujus defensores si cpperire, ad Pererium tere-
cipe; cui si bloqui mavelis, 4. sen. dict. 12. Scetum, Ochanum
& Durandum consule. Rationes sunt pregnantes, quas apud
auctores numerò invenies. Nos hic compendium faciemus.
Scoti argumentum non rile & exile sed subtile. Omne agens

agit usq; ad extreum suæ potentie, non ultra. Qui ergo
substantia ab accidente, quod illâ imperfectum, produci potest?
Addit. Nihil dat, quod non habet, & quicquid à causa in
effectu existit, præexistit in causa vel perfectione modo, ut in
equivoca, vel àquè perfecto, ut in univocâ. At in accidente
nec major, nec aequalis virtus. Conclude ergo. Hù Orcharamus
subsidiū mittit. In particularibus simile generatur à simili.
Ut homo ab homine. at verò accidens & substantia simili-
tudine haut concorditer inter se congruunt. Hoc argumen-
tum alio trinodi roborat: accidens producit substantiam vel
ob perfectionem in substantijs nimiam; vel ob imperfectionem:
vel ob aequalitatem virtutis. Amabò, ubi perfectio major,
quam in Deo, qui substantiarum ingentem mundum nihilomi-
nus produxit? Nec imperfectio præpedit; cum accidens ab ac-
cidente creetur, calor enim à calore prognascitur. Accidens
autem, ut lycnus à sole in meridie, à substantiâ superatur. Unde,
si animum advertis, Ochami tertium argumenti membrum lau-
dabà. Quorum enim ab altero alterum vincitur, eorum par &
aequalis virtus haut estimanda. Amplius: substantia regalior
& spectabilior in habentiâ, quam ullum accidens. Quo
igitur pacto substantia effecta dicetur ab imbecilli & populari
virtute accidentis? Sic claudatur agmen: imperiè omnes phy-
sici substantijs producendi tantum substantialia attribue-
rent principia. Hac coronidis loco: Sed manum
abstinemus; ne manissa vincat
opsonium.

42

9.

DISPUTATIO LOGICA VII.
DE SUBJECTO ET
ACCIDENTE.

Respondente SEBASTIANO MEIERO Lub.

THESES

Causarum foro ferimur, in clarissimam Aca-
demiam subjecti & Accidentis.

2. Breviores & parciores hic futuri sumus
propter aliorum diligentiam & operam, quā uti
possimus.

3. Causis verò hæc doctrina anteponi non
debet, quod omne accidentis subjecto insit propter aliquam causam.

4. Subjectum est cui accidentis inhæret.

5. Estq; vel Proprium vel commune.

6. Proprium est, quod cum suo Accidente reciprocatur.

7. Commune, quando multa subjecta idem participant
accidentis; ideoq; non reciprocatur cum ullo subjecto.

8. Accidens est quod subjecto accidit seu inhæret.

9. Accidentis varia sunt significationes & ambiguitates.

10. Estq; vel àτός dictum vel τοῦ vel κατέ τι.

11. Kατέ τι est quod συνείσι & comparatione alterius,
in quo idem accidentis non est, proprium dicitur: ut hominis
proprium est bipedem esse comparatè ad equum quadrupedem.

12. Ποτὲ idiov est, quod omni & soli subjecto inest, sed &
πάντι χερῷ, sed τοῖς, ut risus inest μένων πάντι αὐθεόπῳ, non
tamen inest ἀεὶ.

13. Απλός idiov est quod sine exceptione temporis, & soli &
omni inest. Ut δύναμις relaxans soli inest speciei humanae, inest
omnibus hominibus sub hac specie contentis: inest deniq; semper.
Vocatur ab alijs proprium quarti modi. itea Potentiale.

G

Hoc

14. Hoc proprium primò inest universalibus & speciebus:
nisi alio autem Individuis.

Problema prius.

Utrum separato accidente verè proprio à
subjecto, salva subjecti essentia esse possit?

In faciendo scelere cōcūnt mali. Contra veritatem con-
jurant Calviniani. Novi ego hoc hominum genus. Bonum
malum esse volunt: verum fālsum esse malunt, ut si sunt si-
miles. Omnia turbant, miscent. Sacrum profanum habent.
Sacrilegissima gens est. Hac ego doleo. In hac conjuratione
exercitum ducunt veter Goclenius, Timplerus, Keckermann-
nius, quibus se sociat Jacobus Chyneus ab Arnage Scotus. Nihil
hi intentatum relinquunt. Omnia corruptelarum obſidione,
& insidijs cingunt, nihil virtute frangunt. magna enim vis ve-
ritatis qua contra hominum ingenia, calliditatem, sollertia fac-
tis se per se ipsa defendit. id quod norunt veteratores plani. In-
ſidias & incursions expertum quoq; est hoc nostrum problema.
A quibus ut liberetur Calvo militi bellum indicitur à nostris ex-
pediendum non numero, sed bonitate antagonistarum. Sed con-
ſtituamus prius tamquam in castello praefidia, quibus hostium
aditus prohibatur.

1. Proprium accipimus in quarto modo, i.e. quod soli omni
& semper subjecto inest. Gracis à πλάνης nō āē idior: Reliqua
enim genera, intellige proprium τον, & proprium των ēneγν
τον ουκειον hinc exturbamus; cum sapissimè subjecto defiant.

2. Separationem distinguē; cum sit vel Privativa vel
positiva. Privativa separatio est, quæ post separationem ac-
cidentis, non reponit contrarium priori accidenti accidens.
Positiva quæ separato accidenti contrarium opponeret accidens
in eodem subjecto. Talis in την ἀπλάνης adiutorio propter
contra-

contradictionem cō mētērēvō. Privativam igitur hic
retinemus.

3. Separatio alia naturalis, alia divina & supernaturalis.
Illa hic mutatur, que propter perpetuam complicationem causarum unam eamdemq; seipsum mutare nequit. Supernaturali virtuti nihil obstat, quo minus separationem realem conficiat.

4. Ordinaria naturae vis, à naturae creatore per absolu-
tam potentiam s̄p̄f̄mē impedita est, atq; dum impediri potest.

5. Qua Conrradictionem non involvunt, cælesti virtute Numinis creari possunt.

6. Propria à suis subjectis realiter differunt Keck. lib. 1.
Syst. sect. post. c. 5.

7. Effata philosophorum negantia separationem, philoso-
phicè sunt intelligenda; ne in nimis angustias divina cogatur
potentia.

His adversariorum tela retundemus. Et primò quidem Keckermannī, qua paravit Syst. Log. 1. lib. c. 21. 1. Quod proximè à forma subj. et emanat, impossibile est vel ad momentum temporis à subjectis separari. Atque propria fluunt proximè à forma. E.

Resp. ex tertio fundamento ad majorem. Imposſibile est per separationem naturalē; posſibile per supernaturalem & abſolutam potentiam. - Keckermannus Keckermanno respondet ad majorem per insuffiationem consequentis. Ait enim propria à subjectis realiter differe, e.g. eādē iperā ait, propria posse separari, juxta propriam ejus regulam: Possunt à se invicem separari, quæ realiter dfferunt. 3. Resp. ev̄sēlūw̄s ab exemplo maris rubri Ex. 14 v. 22. Aqua proprium est non suis sed alienis contineri & conservare tūminis; sicuti terra non alienis sed suis conservat proprijs. H̄spes verò sit, qui nesciat aquas maris rubri akenei muri insar suis se terminis jussu divino edificasse.

G. 2

Argu-

2. Argumentum Keck.

Negato proprio, negatur subjectum atq; adeò essentia. Sed vos, inquit, negatis proprium de subjecto.

E. negatū ipsam essentiam.

Resp. Ad majorem per negationem. 1. Propria à subjecto realiter differunt; ideoq; separari; ideoq; de subjecto negari possunt, manente tamen subjecti essentiā incolimi. 2. Est Φεῦδος τοῦ λαπάκεων τὸ ἐν αἴρη, questionis enim est utrum negato vel destruendo proprio, negetur & destruatur subjecti essentia. 3. Quorum esse non idem est, illorum alterum de altero sine contradictionis involutione negari potest: at esse priorum, & esse subjecti non idem; hocenīa est οὐσιών; illud. ἐπιμήδον τῆς οὐσίος; hoc δοῦλος, illud Πτεριῶν. Et hactenus cum Keck. certavimus.

Goclenianos arietes ijsdem reprimemus munimentis: nullum enim versat, quin conteri queat aliquo supra positum fundamentalium, ideoq; ab hac questione nos avocamus. Sed Chynæi argumentum, quod & alijs commune, prius consideremus. Est inquit veteris opinio, proprijs à subjecto, cuius sunt propria, sublati, ipsum subjectum tolli. Mox hujus sententiae subnectit argumentum: Destructo effecto, non destrui proximam causam, contradictorium est. Atqui. Ergo. Somnoria, aimus sunt deliria Chynæi. Distinguas. Destructo effecto destruitur causa proximā, quoad ἐνέγνως; relinquitur autem quoad ἐνέγνων. Destructa domo, relinquitur architectus. tollitur ab eo ἐνέγνως; relinquitur ἐνέγνων. tollitur artificij applicatio: non tollitur artificium. 2. Simpliciter intellectam regulam demonstrat esse falsam, contraria regula: Posita causa in actu proxima ponitur etiam effectum. Ignis in fornace Babylonica nonne ponebatur in actu, posito combustibili? Dices existimo. at tamen non ponebatur usilio, immediatus effectus. Argumenta à nostris partibus, qui volet, videat fortissima apud Schrod. Jac. Mart. Meisnerum & alios viros, qui summi sunt. Relinquitur ergo.

ergò absolutā Dei potentia accidentia propria à suis subjectū posse separari, salvā superstite eorum essentiā.

II. Problema.

Possitne proprium communicari duobus pluri busve subjectis realiter & essentialiter diversis?

Pernegant philosophi, quorum nova Theologia cum nova philosophia juxtim nata est, Calviniani. Recte verò philosophantes ab ijs jure faciunt divortium, ne veritatem impuris involvant mendacijs. Fundamenta & fontes solvendi erratica Calviniana scholæ philosophica argumenta primò astruamini.

1. Non pari jure propria insunt diversis subjectis. Communicanti nempe & accipenti: Communicanti quidem πεντάριας, ἐμέσως, Φυσικῶς η̄ ενυπαρχούντως καὶ καθ' αὐτο insunt: accipienti verò δευτέρως, ἐμέσως, συνδυασικῶς η̄ εἰνώσει καὶ δη̄ κατ' ἄλλο.

2. Communicatio fit ἀνευ μεταβάσεως sine effusione & transgressione, non enim relicto communicante, proprium migrat ad accipiens subjectum.

3. Nec accipienti post communicationem communicata affectio fit propria & οἰκεῖα, sed propria manet communicantis subjecti. Laudamus ergò Goclenij regulam instis. Log. lib. I. c. 8. p. 159. unum non nisi uni primo subjecto ut proprium in esse potest.

4. Vocabulum (commune) habet ambiguatis errores. sumitur quandoq; protali accidenti, quod multis subjectis realiter diversis aquo jure competit, ut albedo lanae, cygno, parieti, Syndoni. Quandoq; accipitur pro proprio, quod propter unitissimam conjunctionem duorum subjectorum essentialiter diversorum, utriq; subjecto quasi commune dicitur, quamvis communicanti proprium sit.

L

Ideoq;

5. Ideoq; non idem & unum est Commune & communica-
ca um, οὐκον καὶ οὐκόντος. Amiculum meum pro arcenda
pluvia tibi à me communicari potest: sed commune tibi me-
cum non est possessionis jure.

6. Subjecta sint realiter diversa, sed ne localiter sejuncta.
Ex his fontibus liquidò λύσις omnium argumentorum pro-
manat Calvinicorum.

1. Argumentum ex philosopho arripiunt 1. Top. c. 5.
Nemo id proprium dicit, quod in aliam rem transferri potest.
Rsp. ex secundo fundamento. Quod in aliam rem trans-
ferri potest, ita ut prius deserat subjectum: id nemo dicit pro-
prium. Sed nos nihil minus, quam hoc dicimus. Communi-
canti enim subjecto semper accidens manet proprium, nec ipsum
egreditur, propter essentiam subjecti à qua fluit immediate. Ea-
dem λύσις est aliorum locorū Aristotelicorum. Proprietates essen-
tiales non egrediantur propria subjecta: ita ut subjecta deserant.
Et quis hoc negat? Item adūrat est idem duorum aut plurium
esse proprium. nos non aliter: Communicantis enim proprium
manet, nec dicitur accipientis eodem jure proprium. Sed
Loclenij glossema ridiculum est, qui illud Aristotelis axioma sit
interpretatur: Impossibile est unum duobus discrepantibus
subjectis, discrepantibus inquam specie & natura proprie inesse.
Iteratio dico: utrig; subjecto non inest ut proprium accidentis
adequato & ἀρχή δεξιω.

2. Argumentum. Quod communicatur, commune est.
At quoddam proprium communicatur E. quoddam proprium
est commune. Conclusio oppositum in opposito iavolit. Ergo
vel Major vel minor falsa. At non major. Ergo Minor:
Minor autem, inquit, est vestras.

Rsp. ex 4. fundamento ad Majorem per inficiationem;
de qua re etiam doctiss. M. Thomas Rhedius Scotus in Theorema-
tis philosophicis de Accidente proprio. 2. Distinctione voca-
buli communis. Commune enim interdum significat, quod
utrig;

utrig non magis proprium quam alteri. hoc significatu negamus
Majorem. Interdum significat, quod uni subjecto proprium, alteri
verò subjecto per conjunctionem subjecti proprii & adiquati con-
junctum propter penitissimam τε κωνσταντίαν.

3. Argumentum. Quorum essentia non est communis,
illorum etiam propria non sunt communia. At subjectorum
realiter diversorum essentia non est communis. E. Resp. Ad
Majorem per limitationem. Quorum essentia nullo modo est com-
munis illorum propria non sunt communia. At diversa reali-
ter subjecta per οὐδένα τινά & ἐνώπιον communicant essentias, ergo
etiam taliter propria. 2. Concedimus proprias hanc esse communia.

4. Pergit Calvinianus: Si communicatur proprium, commu-
nicabitur subjecto ut insit. Que enim foret communicatio, nisi
in esset proprium? Ergo unum numero accidentis potest de sub-
jecto in subjectum migrare. Profectò ingenua est confessio ma-
litiae: ideoq; dignè absolvam. Protervè & incogitanter, o Cal-
vinista, sophistice nimium. Laudo tamen te apertum esse.

Ignoratione elenchi peccas: non enim umquam voluimus conce-
dere μέτελαστα, sed ursimmo οὐδένα τινά καὶ οὐτελύτῳ ἐνώπιον.

2. Ideoq; falsarius crimen falsi committis & comminisceris.

3. ἀνακρεπτον committis pueriliter. Quaratio sequela? com-
municatur ut insit, ergo de subjecto proprium transit in subje-
ctum. Agnosce tandem, agnosce imbellē consequentiam.
Transitio requirit subjectorum Διάγνωσης, at nostra subjecta τεί-
χωνται αριστissimè se penitare; nisi surdo narrata sit fabula, creda
inaudiisti ex nobis.

Sed videamus quintum argumentum. Si communicantur
propria ut insint, utiq; & subjectum communicatur ut insit, à
quo ad oculi istam ne quidem abesse possunt. Diabolare hoc ar-
gumentum immaniter nobis imponit capitulo grypho εξ ιαν-
νειας sycephantica. Dicam quod res est: admittis οὐ φίσημε
ταεὶ μη τοῦτο μήδον. Dicationem tua majoris. 2. Largi-
mūr tibi subjectum subjecto inesse: sed audi cautionem; inest sub-
jectum

iectum subjecto non ἐντηρεῖται, quōmedo accidentia ἐντηρεῖ
substantięs verum καὶ ἀληθινον, resultantem ex penitissimā
curo ducere, ērōd. Tua ergò major agere n̄ vera, nequaquam
est absurdus.

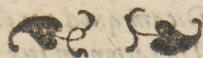
Dimittam Calvinianum nostrum praeceptorem, ubi unum
ad hunc perdidimus argumentum, quod δόλῳ τοι απάτη nos ferit
obliquā. Est verò tale: Si communicatur unum, communican-
tur omnia propria. Atqui antecedens verum. Ergò & con-
sequens membrum. Respondemus ἐντηρεῖται ab exemplo ignis
& ferri. Ignis ferro communicat fervorem & vim urendi, non
tamen communicat levitatem, qua semper sursum nititur & as-
cendit. 2. Concedimus ut̄ nos omnia propria communicari:
negamus autem χειρα communicari. Nunc tempus ab hoc præ-
lio discedendi: ideoq; etiam qui scimus eoq; libentius, quò alij
auctores fuerunt diligentiores in hoc materia arguento.

Collectio πορευάτων.

Ergò propria divina natura possunt communicari humana
natura Christi. Ergo proprium communicatum, non fit com-
mune.

COROLLARIA.

1. An verum sit Axioma physicum. Ex nihilo nihil
fit. A.
2. An fortis dicendi qui diabolici artibus inducunt
stuporem membris, ne vel vulnerari possint in bello, vel
ullum ex ictu dolorem in corpore sentire. N.
3. An ebrietas excusat peccatum. N.
4. An musica deceat Principem. A.

43

DISPUTATIO LOGICA VIII.
DE TOTO ET PARTE. 10.

Respondente VVILHELMO SIMONIO, Rost.

THESES

- T**unc primos terminos prima partis Logicæ restat Totius & Partis materia, cuius summa jucunditas decertat cum utilitate, & hac cum difficultate.
2. Non tantum propter ingenia litibus & Eridi desinatis sed & propter rei amplitudinem & immensam profunditatem.
 3. Preferemus nos difficultati jucunditatem; utilitatem in geniorum vanitati.
 4. Auspicamur ergo rem sine mora.
 5. Auspicamur rem & initium facimus à definitione ejus.
 6. Totum est quod partes habet.
 7. Totum aut est extraordinarium, aut ordinarium.
 8. Extraordinarium, quod & hypostaticum, est, quod non congruit ad totum naturale, ideoq; regulis ordinarijs non est censendum.
 9. Ordinarium totum est, quod in natura & ordine rerum est usitatum.
 10. Totum ordinarium iterum Triplex est: Universale, essentiale, & integrale.
 11. Universale totum est, quod commune est inferioribus.
 12. Essentiale Totum est, quod continet partes constituentes unam actu essentiam.
 13. Integrale Totum est, quod constat partibus integrantibus.
 14. Totum integrale seu quantitativum aut est homogeneum aut heterogeneum.

H

Homo-

15. Homogeneam & similare est, quod constat partibus eadem naturam adeoq; idem nomen habenibus cum toto.
16. Heterogeneum, sive dissimilare totum est, quod habet partes essentiam & nomen à Toto diversum trahentes.
17. Pars aut est extraordinaria aut ordinaria.
18. Ordinaria pars iterum est vel universalis vel essentialis vel integralis.
19. Universalis, quae & subjectiva, iterum duplex: vel enim sunt species respectu generis; vel individua respectu speciei.
20. Pars essentialis est, quae constituit toton essentiale: estq; duplex materia & forma.
21. Integralis pars est, quae materiam integrat.
22. Estq; iterum vel homogenea vel heterogenea, sicut & totum erat vel homogenes vel heterogenes.
23. Oportevit sive similaris est, quae idem nomen cum Totius nomine possidet: ut qualibet particula auri est aurum: iveri grandis aliqua auri moles est aurum.
24. Enneavimus pars, cuius natura & nomen à Totius natura & nomine diversa sunt.

Problema 1.

Utrū scita finitio: Totū est, quod habet partes?

Nos parva celebritatis Philosophus hanc vulgatam definitiām abiciendam existimat propter Totum perfectionale, quod vocant. Definitio enim Definito est adquanda. Atque perfectionale Totum est ὅλως ὅλον, ideoq; est απέριτον, ideoq; ἀδιαιρέτο. Tale Totum est solus Opt. Max. Deus, qui totus est sine partibus, totus sine totalitate, totus sibi, totus ubiq;, totus aeternum. Videtur speciosa quidem ratiocinatio: sed in se nullum est precij. Deus enim totum dicitur non aīt sed καὶ αὐτοῖς dumtaxat. Latet ergo error in vocabulo Totius. Nobis proba definitio videtur, ob rationes sequentes: 1. Duo sunt Toti essentiam tribuentia; primo, ut partibus Totum constituantur;

2. et

tar: secundò ut partes in toto uniantur. At qua effentiam & constitutionem ingrediuntur, consequenter definitionem ingrediuntur. Majorem probo à consensu universi populi Peripatetici. 2. Relativa se mutuò definiunt. At totum & pars sunt ~~ex~~lxviii. At pars definitur per Totum. E. & Totum per Partes. 3. Totum est aliud nihil, quam partes simul sumta, probatore inter alios acutissimo Zabarella. Nullum ergò Totum à me propriè est Totum. Si enim datur Totum absq; Partibus, ponitur Totum absq; Toto, & idem sine seipso.

An Totum majus Parte? 2.

Cui de hac ratiōne dubium? Fans infans si non ore, at consensu stabilient unanimi questionis veritatem. Appone pueru pomum integrum, pomumq; dimidiatum. Integrum eligit, relatio dimidio, non quia disciplina sic eruditus, vel consuetudine dictus & inductione, ut vult Zabarella lib. 1. post. Anal. p. 672. sed quia id à natura expresserit, haurerit, arripuerit. Malo ego acceptare integrum Joachimico Thalerum (sic dictum à valle Joachimica cuius Dominus Illustris Comes eam monetam tanti precij primus cudi jussit) quam 30. asses. Sed verò instantiam inferes ex Hesodo inquiente: ἡμιον μὴ τὸ τρίτον τλεῖον. Dimidium plus toto. Dicerem ego: credat Judaeus Apella, nisi Optimi Poëta verba sano donari possent sensu. Hic enim nec Metaphysicè nec Logicè Totum intelligendum est: sed Ethicè. Tunc omnia pars major Toto est. Cum totum apprehendere est malum, dimidium verò sumere moderate se habet. Nemo ambigit moderatum plus & prstantius esse immoderatus: illud durat, haec dispereunt. Non ignore etiam alias esse hujus proverbialis sermonis expositiones, quas consulio praterimus, cum huic cedant omnes reliqua. Nobis si interpretibus esse liceat, dicere-
mus. Dimidium Fortunarum & opum, quod in manu tua situm, plus esse, quam totam sortem in manu Fortunæ positam. Sic 500. flor. pluris estimo in arca, subtractos

periculo, positos, quam mille numerandos à contentioso, contra, quem mihi jure est experiendum. 3. Quin & de benè honesteç; partis opibus accipi potest, cum male parta, male dilabantur. Nos Germani per quam simili utimur formula, loquentes de illicita rapaci, corrisione & agressione opum, que vindicta ore devorantur, Ein Pfennig recht erwerben / Ist besser dan ein ganzer Gulde/ durch unrecht gewonnen. Ubiq; ergo per oīyn eīov & comparatē Hesiodus exponendus.

Utrum Totum sit in se ipso? 3.

Prima fronte apparet quæstio paradoxo similis: quamvis commoda adhibita explicacione verarum similis est. Distinguimus inter materiale & formale Totius. Formale est ipsum Totum in se consideratum. Materiale vocamus partes, per quas Totum constituitur. Formali ratione totum non est in seipso. Materiali autem ratione excusari potest, qui dixerit Totum in se ipso esse. In partibus enim Totum continetur, ut Genericum totum cœn. genui in sua specie: Essentialē & integrale Totum, ut in suis causis. At partes simul sunt non differunt aequaliter a Toto: sed concepsu seu ratione dumtaxat.

An Totum & partes sint Ejusdem prædicamenti? 4.

Recte asseritur. Sed prius sciendum, non uno omnes res modo in tabulis prædicamentorum collocari. Quintuplex illa est: Directus, analogus, collateralis, Reductivus, deniq; per accidentem. Non enim omnes res eodem modo habent: alia alijs est perfectior. ideoq; modus alius est perfectior, altius minus. Nam pro ut res est in Esse, ita & in Prædicamento. Ex hoc quintuplici modorum genere, i) directus & perfectus est, qui ornatus his insignibus: 1. notet Ens reale & positivum. 2. simplex & per se unum. 3. universale. 4. Completum seu Totum. Iam distincte respondere possumus. Directe enim partes non sunt in eodem prædicamento.

dicamento cum Toto, defectu quartæ note. Tantum reductive
cas esse dicas. Reductive inquit ad sua tota, à quibus pendent.
Omnis enim Pars incompleta res est extra Totius essentiam. De
Toto universali major difficultas esset. idem assertare. Species
enim, qua pars Universalis, Completum Ens est, imò genere com-
pletius, id est Directè in pradicamento cum suo Toto continetur.

An quicquid inest & tribuitur Toti, etiam
inest & rectè tribuatur partibus? 5.

Iterum distinguimus Inter materiale & Formale Totius.
Formale Totius est ipsum Totum in se consideratum. Eodem
sensu vocatur Totum Metaphysicum & Logicum. Huic multa
insunt, quæ partibus inesse nequeunt attributa. Totum à
partibus constituitur: partes à partibus non constituun-
tur. In toto partes uniuntur: non uniuntur partes in
partibus. Concludimus ergo, quicquid Toti ratione for-
mali inest, non rectè inesse dicitur partibus Totius. Keck.
in Syst. Log. de Toto universali retur rectè posse pronunciari:
Quicquid inest Toti inest etiam speciebus. Atqui Genus
communicat essentiam speciebus. Atqui genus disjuncti-
vè enumerat species: animal aut homo aut bestia est. E.
etiam species. At conclusio deridicula. E. & Keckermannii
major. Ut necessario repetenda sit distinctio Formalis & Ma-
terialis Totius. Toti enim, quale-quale sit, quod tribuitur, id rectè
non assignatur partibus ratione formali.

Anergo quicquid Toti materialiter accepto,
inest, rectè inesse dicatur partibus? 6.

Universalibus partibus id omne inest, quod inest Toti.
Species enim totum genus in se absorbet. Et Quicquid de
Genere dici potest, potest idem dici de specie. Deinde Totum
integrale vel homogeneum, seu similare est, vel heterogeneum
& dissimilare. Similari parti id inest omne quod Toti. tenuissi-

ma stilla aque, aqua est. Heterogenea parti secus accidit,
malè colliges: quia homo videt. E. pes videt. Taliter judi-
candum de essentialibus. Homo enim ratiocinatur, non tamen
corpus ratiocinatur. Iterum ab his excipe essentialia, qua καὶ
σύνδυσιν vel potius σύνδυσεως ἐνών se ita mutuā τοιχωγον
penitran, ut quod Toti inest, etiam partibus inesse dicatur, quam-
vis uni parti περτως οὐδὲ οἰκείως, alteri vero δευτέρως, αἱλογίως
καὶ καὶ αἱλο. Sic quia anima vivit, εἰ propter hanc homo,
corpus dicitur vivere, propter mutuam pervasionem τοῦ σύνδυση
corporis ἡ anima. Nec aliter est in persona Salvatoris nostri,
qua naturis divina et humana quasi integratur. In illa enim
propter penitissimam unionem et unitissimam penetrationem
partibus id omne inest, quod toti: quamvis propter alterutram
partem, cui νοεῖται inest, toti prius inest.

Sitne verum: Sublatâ parte tolli totum? 7.

Totum sibi totum est, quia partes habet omnes: deficitum
est totum, si harum minima absit. Totalitas ergo omnium
totorum consistit in partium omnium (omnium dico) cohaesione
et presentia. Ubi ergo una pars deficit: interit totalitatis ratio.
Absciso digito uno, continuo homo non est totum integrale. Sub-
lata specierum una, genus amplius non est totum universale. Es-
sentialium partium una sublata, tollitur totalitas Totius essentia-
lis. Perempta ergo et remota parte, Totius ratio, essentia, et
nomen actutum peremptum expirat.

Utrum partes prædicentur de Toto in casu recto seu in quid? 8.

Verum de partibus, quas vocant, subjectivis, qua sub-
jacent toti universalis. Recte dicemus: Quoddam animal
est homo: quoddam animal est bellua. Hic ergo prædicatio
σύνωνυμως est formata. At integrantes et materiales partes pa-
ronymicè de toto dumtaxat pronunciantur. Quis enim dicit?
homo

homo est pes : homo est caput ? Quid de essentialibus fiet ? Nec
haec apta nata sunt de Toto prædicari in quid ? Αλογος enim
dixeris, homo est anima, homo est corpus. εντειχισ. At dicimus :
Homo est corpus. Corpus autem pars essentialis hominis est.
Resp. Error latet in vocabulo Corporis. Quandoque notat totum
generale compositum, & combinatum ex materia & formâ.
Et ita in serie prædicamentali substantiarum pro generi & al-
ternando collocatur. Interdum verò pro parte corporis mate-
riali tantum cum formâ exclusione : seu quod idem est, pro
substantia incompleta cum formâ præcisione. Hoc significatus
homo non dicitur corpus ; sed priori, in quo corpus idem est, quod
substantia ex materia & forma complexu orta.

Utrum partium expers possit esse Totum? 9.

Negamus. 1. omne Totum est divisibile, immo omne totum
in partes est divisibile. E. necesse est Toti inesse partes. 2. omne
totum à partibus constituitur, quæ totius essentiam ingrediuntur.
Absentia autem principio, cessat principiatum. 3. in quo partes u-
niuntur, id partes habet. In toto partes uniantur. Conclu-
de. 4. Totum cum partibus idem est simul unitis. Et hæc attingit
conditio ad omnia Totius genera. Quomodo autem idem sui-
ipsum est expers ? Inde consectaria. 1. Deus non est aliquid To-
tum, quia simplicissimus. 2. Angelus sive bonus sive malus non
est Totum. 3. Anima non est Totum, propriè dictum, respectu
potentiarum, quod ideo potestativum appellantur.

Utrum Totum realiter differat à partibus simul sumptis? 10.

Negamus : quia 1. Totum à partibus separari nunquam
potest. Quæ non separari queunt, neq; realiter differunt. 2.
quicquid cum altero reciprocatur, non differt ab illo realiter. At
totum cum partibus reciprocatur simul unitus Ergo. 3. Quo-
rum alterum sine altero nec est, nec esse potest, illa realiter non
differunt. manus à corpore avulsa manus officium non facit ul-
terium,

sterius, nec nomine gaudet veteri. Totum etiam à suis constitui-
tur partiis, & in eos omnes coniunctur partes. Si ergo totum
est, necessum est & partes adesse Totius. Sine illis enim To-
tum non est Totum. ὅλον ἀπότομον, quod idem est ac οὐδὲ τὸ ζεύς.
Potest tamen contraria opinio parib. probabilitatis momentis
stabiliti.

Utrum partes Toto priores? II.

Quaritur de prioritate causalitatis: Et affirmatè respon-
demus; quia constituens & producens est prius productio. At
partes constituunt Totum. Ideoq; & ipso priores. Si quaris de
prioritate dignitatis: contrarium est verum. Partes enim per-
ficiuntur, subserviantur & à Toto diriguntur. Partes quippe
extra Totum partes non sunt, nec suum exequuntur munus.

Utrum intellectu Toto partes intelligantur?

Confusè intelligis partes cognito Toto; distinctè non item;
Si evolutè tibi partium indaginem proponū; distinctè demum co-
gnosces. Animale cognito cognoscis hominem & bestiam: at non
nisi quoad generis essentiam: quæ homini cum bellua commu-
nis. Sed satis problematum de hac materia in logica velitatione:
plusculum idq; contentius & operosius in palestra Metaphysica.

MANTISSÆ.

1. An Accidens propriè dictas habeat partes. N.
2. Sitne in Theologia quartum genus Totius necessarium, nempe Totum Hypostaticum? A.

3. Quomodo discrimen inter integrale & essentiale totum rectè cognosci queat? Judicium de discrimine facile, modò quis rectè attendat. Ubi materie nulla, qua adesse debebat, pars desit; materia dicitur totum integrale. Si vero totum compositum ex materia & forma nempe attenditur: dicitur totum essen-
tiale. Integrale ergo totum quasi pars est totius essentialis.

4. Utrum barba sit pars integrans hominis masculi? constanter Negamus.

44

DISPUTATIONUM LOGICARUM IX.
DE DEFINITIONE ET DIVISIONE

Respond. CHRISTOPHORO DIVACHIO Sterneberg.

THESES I.

Absolutis terminis primū nostra Logices, ruimus ultrè ad ortos, qui sese habent ad instar figurarum compostarum in Grammaticā: Et se enim ex duabus continentur composta verba dictionibus; non tamen absolvunt Syntaxeos structuram. Nec orti termini absolvunt civitatem propositionis; etiamque ex duobus pluribusve terminis construantur.

2. Ortus terminus est vel Consentaneus vel Dissentaneus.
3. Consentaneus est, rerum consentientium secundum essentiam, aut secundum extraria accidentia.
4. Estq; vel Resolvens vel conferens.
5. Resolvens est qui aut definitum in definitione, aut divi- sum in Divisione in partes resolvit.
6. Hinc est vel Definitio, vel Divisio.
7. Definitio est oratio, quid res sui explicans.
8. Estq; vel Perfecta vel Imperfecta.
9. Perfecta & nō r. i. Definitio est quae rem, quid sit, per Genus & differentiam specificam explicat.
10. Ejusmodi Definitio in solis substantijs adinvenitur.
11. Imperfecta seu impropria est, quæ rem per alios terminos explicat diciturq; Descriptio.
12. Estq; vel Causalē, vel ex coacervatione accidentium, vel ex coacervatione partium.
13. Tales adhibentur potissimum definiendis accidentibus, in quibus loco differentiarum varijs assumuntur termini.

I

Tantum

14. Tantum de Definitione: Divisio est oratio, quā
 Totum in partes dividitur.
 15. Divisio hic intelligitur ēveniūn seu mentalis, non
 realis, ut cum arbor aerruncatur à radice.
 16. Estq; vel Perfecta vel Imperfecta.
 17. Perfecta & propria est, quā totum propriè dictum in
 partes propriè dictas resolvit.
 18. Estq; vel totius Universalis, vel Essentialis vel Integra-
 lis in suas partes divisio.
 19. De his praecedenti disputatione de Toto & parte actum
 est curiosus.
 20. Impropria Divisio est, quā totum impropriè dictum
 in partes dispergit.
 21. Estq; vel subjecti in accidentia, vel Accidentium per
 sua subjecta, vel effectorum per causas, vel causarum per Es-
 tūs, vel rerum per sua objecta.
 22. Calame sige pedem, nec metā longius excurre.
 23. Sic enim hactenus facere consueisti.

Problema I.

Sit ne definitio ex censu ταῦ ἀντικείμενος?

Centrum circuli equis refragatur esse indivisible, ideoq;
 simplex, licet ex eo & in eō omnes sunt linea, abinde prodeun-
 tes? Definitio centri similis est; quia essentiam in medio rei
 positam evolvit & explicat. Ideoq; & simplicitati centri con-
 grue respondet. S-d quid peregrino termino problema com-
 probo? Habetur rationes domesticas. 1. Essentia rei est sim-
 plicissima. Ergo & Definitio. Hec enim oī mīs & oīas ιωγ@.
 Atq; essentia unius rei non est simplex, res una, amplius una
 non est, sed est multiplex, & idem divisum in seipsum. In
 sanctis sapientia. 2. Definitum est simplex res. Ergo & Defi-
 nitio.

initio. 1 Quia definitum est unum cum definito; Et àlq̄ē Q̄as re-
meant. Zab.lib.3.de Meth.c.13. 3. Qualis est res, talis est terminus
rei applicatus. At res definienda est simplex. Ergo terminus
Definitionis. Integræ namq; sententiæ non recipiuntur
in prædicamenta (per consequens nec definiuntur) nisi
loco simplicium ponantur sive in simplicitate resolvantur.
Murmelius. 4. Phylosophus nos probat εδεν ἐν τῷ οριστ-
μῷ ἐνεγκείης κατηγορίᾳ. Argumentorum contraria,
qua exiliora, quam pauciora, minas contemnimus, cum noce-
re non queant. Enota hic & observa, quod observatum maxi-
mè prodest. Pleraque adversorum argumentorum hallucinari
sophis natae aveneris in dīne. Etenim existimant ubi plura
verba congregantur, ibi continuò propositionem con-
fieri. Sed gravissimè, ne quid gravius dicam, errant illi.
Differt enim & multum differt Propositionis affirmatio negatio,
à declaracione seu explicacione. Explicatio rem evolvit, distinctè
cognoscendam, utens multis vocabulis καθ' ιμων ιππολύτων
pro discursu γράφει, etiamen non affirmit, non negat. Propo-
sitio autem predicatum subj. & o vel inesse vel abesse pronun-
ciat. Vides discrimen: ideoque nobiscum facies, ut adversario-
rum elidamus rationes.

Anne definitio Definitionis Aristotelica sit
Explicans quid res sit? 2.

Philosophus 2. post. c. 10. inquit, Λέγεται ἐπειγόντι, oī τὸ
τὸν πρώτον οριστικόν. Definitio est oratio (at non enunciativa)
quid res sit explicans. Nervum Definitionis in essentiae expli-
catione considerare esset Philosopher. At multæ definitiones ip-
sum essentia punctum non explicant, contentæ radiori enumerata-
tione vel causarum vel accidentium, vel coacervatione partium.
Videtur ergo hac definitio esse propria definitioni essentiali seu
& cetera tantum, qua rem per Genus & differentiam endat.

I 2

Unde

Unde cognitio dicitur p̄nē & distinctissima immo plenissima ori-
tur. Sicut etiam Philosophus d. l. 2. testatur ορθοὶ εἰναὶ^{της} δοκιμαστοὶ. Si tamen cognitionem τὸ Quid sit res ac-
cipias in prolixa & licentiosa significazione, pro cognitione etiam
quali quali, ut est οὐνεχομένη, nihil obstat, quia omnibus De-
finitionis generibus κατὰ ἀνάλογα & κατὰ τὴν adaptetur.
Summa huc redit: τοιότερη κανονίως Definitionis definitio Ari-
stotelica competit definitioni essentiali: ὑπερ & ἀνύγως reli-
quis definitionum familijs.

An unius rei una definitio? 3.

Sic ait philosophus. ἐκ τῶν πλειστῶν αὐτὸς οὐχ οὐδεὶς. Me-
taphys. autem 6. c. 12. reddit rationem unitatis hujus inquiens:
ἴόν τι θεῖον τὸ εἶναι λέγον, τὸ γὰρ δοκιματικόν. Quia si essentia
una unius rei est, oportet sit una etiam definitio. Definitio
enim est τῆς δοκιμαστοῦ. Ideoq; quidem verum fuit axiomata
de essentiali definitione: de secundarijs definitionibus idem af-
fertari nequit. Una enim res varijs καταγεγραφαῖς describi
potis est i. nempe vel à nominis originatione vel ὥροις, vel
à causis, vel ab accidentibus, vel κατὰ φαινόντος τὸ εἶναι
vel ab aliis aliqua descriptionis formula.

Utrum accurata definitio admittat negationem. 4.

Negamus. 1. quia definitio significat τὸ τὸ οὐ εἶναι: Quid
res sit. At negatio non significat, Quid sit sed manifestat quid
non sit. 2. Nullum rei essentia non est Non-essentia. At
negatio subinfert non essentiam. At definitio & essentia sunt
idem. Si ergo definitio admittit negationem: essentia utiq; ad-
mitteret negationem sui ipsius. εἰποτεν, ἀδύνατον, ἀγνῶτον, ἀνάλ-
ογον. Duabus autem cautionibus hic opus. 1. εἰποτεν
toleran-

toleranda in Deo propter summam perfectionem. Deum cognoscimus sciendo quid non sit melius, quam quid sit. Juxta illud:

Quod Deus est scimus, si quid sit, scire velimus.

Supra nos imus; sed, quod sit summus & imus,

Ultimus & primus, scimus; plus scire nequimus.

Deinde in entibus quibusdam propter nimiam entitatem tenuitatem, quomodo materia prima solet definiri.

Utrum definitio magis & minus

recipiat à s.

Videtur hoc velle philosophus 6. Topicorum ubi de Definitionis &c. agit, quando superflue redundant multa. Hanc insitentur plurima posse in definitionibus redundare, idq. duplice modo: 1. cum differentia, vel ejus, quod differentia vice fungitur, partes exprimuntur, ut physica est scientia corporum naturalium, animalium brutorum & hominis. 2. Cum admittantur ea, quae de essentia rei non sunt. Sed hæc quid nobis obstant? Definitio enim quâ definitio, id est in sua idea & natura hic considerandas non quatenus ab artificiis definitoris imperitia &c. ei incaute assuitur. Non ergo recipit Definitio. vel contensionem vel dimissionem. Etenim definitum nullum: quoad essentiam recipit gradus. Ergo nec definitio quæ cum definito idem. At nonne, inquires, qualitates definiuntur? Imò vero, respondemus. infers: at qualitates gradibus variantur: Quidni ergo & definitiones qualitatum? Tale ratiocinium profert hanc vulgaris doctrinæ philosophum. At meo iudicio non bene: Nam definitio est & oīus τερπος: Essentiam explicat. At qualitates gradibus vel augmentur vel minuantur, non ratione, &c. sed scilicet ratione singularis in hanc vel illo subjecto, ita vel ita disposito. Concludo ergo gradum non attingere definitionem, cum non concernat essentiam, quæ si esset vaga, unam ens uno modo non haberet.

I 3.

An.

An definitio æquipolleat de-
finito? 6.

Afferimus cum alijs ferè omnibus. 1. Quia definitum & definitio verâ re non differunt, differunt sicutem conceptu. Zab. lib. 3. de Meth. c. 13. 2. Manus compressa explicita & dilatata naturâ aequalet; Definitum autem contracto pugno hanc est dissimile. 3. Reciprocantur. Ad iorduvauiav verò simplicium requiritur; primò reciproca aequalitas terminorum, quorum neuter plus contineat quam alter. secundò identitas prædicationis, ut quidquid de definitio dicitur, hoc idem de definitione dicatur. Cave deniq; existimes. de Definitione formaliter consideratâ hec dici: dicuntur enim de materiali: Namque quantum formaliter accipitur & intentionaliter, extra dubium multa sunt definitionis, quæ continuâ definiti non sunt; atq; ideo nequeat æquipollere.

Utrum Divisio & Divisum re ipsa
differunt? 7.

Negativa vera est, falsa autem affirmans. 1. Quia Totum & partes reverâ non differunt. At Divisum Totum est. 2. quia Divisio in partes est dumtaxat mentalis. 3. Divisio & divisum reciprocantur. 4. Divisio & divisum ejusdem sunt naturâ & essentia, quatenus materialiter attenduntur.

Utrum Divisionis membra semper inter
se dissentiant? 8.

Effatum est: partes de eadem re simul affirmari non possunt. Inde fundamentum jacit facitq; ajens problematis veritas. Etenim ni partes de eadem re affirmari possunt, in proposito res agitur, partes inter se dissentire. 2 Nisi
dissen-

dissentiant inter se: qualibet earum partium est Totum: nec Totum in partes dirimi potest. 3. Membra non dissentia, non sunt membra. ~~Contra~~ tamen quod omnes monenti non requiri, ut partes mutuas alant inimicitias; sed satis esse, ut terminus a termino qualitercumque differat.

An dixobula ubique venanda? 9.

Ramei nimis sunt superstitiones in dixobula, quae tamen non raro nimia subdivisio nuncularum multitudine ingenia magis lancingant & turbant, quam adjuvant. Satis est si tria vel quatuor membra aliquali modo dissideant, etiam si ita semper unum uni non est contrarium: quod φιλοδιχούμενοι imprimis observantissime intuentur. 2. Multa dantur exempla, quae ad bimembrem Βραχύτην referri nequeunt. Unum e multis hoc est: animalium alia terrestria, alia aquae, alia aeriæ, alia sunt aëriae. Si dixobulas partiiri velles cum quodam physicorum deridiculo bestias in aquas & terrestres: & has vel in superficie terræ viventes, vel supra superficiem, nempe aliis in aëre: 1. omittis aeriæ. 2. Calum terræ misces. Etsi enim nulla sint animalium aëriorum, quin ad terram descendants: quia tamen magis agunt nidos & cogunt in aëre, terrestres bestiae dici nequeunt.

Utrum divisio facta per oppositionem habitus & privationis tolerari queat? 10.

Ni penuria vocationis sapientem laboraremus segnitas quidem locum in Divisionibus nullum invenient. 1. Divisio enim debet fieri per ea quæ toti insunt. 2. partes sint ex eodem rerum genere sumptæ. At privatio cum habitu quanto utitur communis?

An

An Divisio perfecta in membra proxima,
& immediata fiat? II.

Tritum est: Divisio non facit saltum. Hujus Cane-
nis ratio est, quia omittetur, aliquod membrum, si mediata
membra ponerentur. Mediatum enim nominare possum, occul-
tato immediato, in quo illud delitescit. Si tamen immediata
partes ignota sint nobis, indulget Fonseca philosophus undiqueq;
doctissimus ejusmodi saltum. Sed iterum dicam ego: ejusmodi
Divisiones in ideâ non esse, sed fieri saltem juxta θεοληψιν &
conceptum nostrum. Quicquid enim longius rem petit, quam
sci fert ratio, id peccat contra naturâ legem.

Mantissa.

1. An Deus definiri queat? N. quippe ἀνθρώπος
habet essentiam, quæ simplicitate summa aciem humani
ingenij obruit. 2. omni Definito aliquid est $\omega\epsilon\nu\epsilon\nu$ Φύσις.
at $\alpha\delta\epsilon\nu$ hoc de Deo cogitari. 3. $\delta\delta\epsilon\nu \alpha\pi\epsilon\nu\epsilon\nu$, $\delta\epsilon\gamma\sigma\nu$.

2. An Divisio virtutis sit vitiosa ex eo, quod inter
scornes sint sororio vinculo concatenatae? N.

3. An S. S. Trinitas dividatur propriè in 3. perso-
nas? N. quia Totum propriè dictum in S. S. Trinita-
te non datur: quomodo ergo $\eta\tau\delta\epsilon\lambda\delta\epsilon\sigma\eta\varsigma$ dari po-
tis est?

45^c
~~TC.~~

DISPUTATIO LOGICA DECIMA
& ultima lib. I. Log.

DE OPPPOSITIS.

Respondente BERNHARDO VVOERGERO Lubec. Sax.

THESIS I.

DE Oppositis acturi sumus, non ijs, qua axiomaticè, sed qua Topicè opponuntur.

2. Illa opponuntur secundum dispositionem in affirmando vel negando: Hac verò negantur, neg. verò negant.

3. Pertinet ergò quadam oppositio ad primam mentis humanae functionem: quadam verò ad secundam: de illa hic agemus: hanc faciemus missam.

4. Fundamentum & radix oppositionum est dissensio, Diversitas & differentia rerum.

5. Differentia ergò quo major erit, tantò fortior erit oppositio: & quo differentia laxior, tantò oppositio minor.

6. Differentia ergò generis faciet fortissimam oppositionem, quia minima hic offenditur consensio & identitas.

7. Et per consequens ens & non-ens contradictionem generabunt fortissimam, quandoquidem inter ens & non-ens nulla est consensio, nedum minima.

8. Differentia est incompossibilitas simul existendi in eodem secundum idem.

9. Quatuor ejus sunt species: & διχοτόμως tribuuntur.

10. Est enim vel positiva vel privativa.

11. Ideoq; & opposita sunt vel positiva vel privativa.

12. Positiva opposita sunt, quorū utrumq; est ens positivum.

13. Suntq; vel Contraria vel Relatè opposita.

14. Contraria sunt positiua opposita, qua sub eodem genere maximè distant.

K

Suntq;

15. Suntq; vel mediata vel Immediata. Mediata sunt quæ admittunt medium participationis extremorum.

16. Ideoq; alterum extremorum subiecto inesse non est præcise necesse, sicut, non necesse est aquam esse vel intensè frigidam vel servidam: potest enim esse tepida, & medicocriter calida.

17. Immediata sunt, quorum alterum necessariò inest subiecto: ut virtus, vitiū. Ideoq; non admittunt medium participationis, sed tamen medium negationis.

18. Relata sunt, quæ idipsum, quod sunt, aliorum esse dicuntur.

19. Suntq; verè opposita: Cum in eodem subiecto secundum eundem respectum non possint existere, pater enim quā pater filius non est, sed alio respectu.

20. Relata hoc habent peculiare ut de se invicem prædicentur: rectè enim dixerū, pater est filij pater.

21. Privativa oppositio est inter ens & non ens, sive cuius alterum extremum est positivum alterum negativum.

22. Estq; vel Contradiccio vel privatio.

23. Contradiccio est oppositio inter ens & non ens, ideoq; est maxima maximèq; distans, quia excluditur omnis convenientia, quanò vero est minor convenientia, tanto major est pugna & oppositio, exemplum est: homo, non homo.

24. Privativa oppositio, est inter ens & non-ens privativū.

25. Privatio vero est absentia habitus i. e. ejus rei, qua per naturam adesse debebat.

Utrum tantum quatuor sint Oppositorum Genera?

Philosophia in pluribus uno locis enumerat Contradiccionem, Privationem, Contrarietatem, & relativam oppositionem. Rationes ab interpretibus adferuntur sanè non jejuna, sed tamen ab inductionis sufficientia petita. Quadem res se mutuo ponunt,
sed

Sed iisdem terminis, inesse nequeunt, eodem respectu, unde Relativè opposita sunt nata. Mox aliæ res ita adversantur sibi, ut removetur id totum, quod prius erat possum. Hic patria contradictionis. Tertio, interdum non removetur totum quod erat possum, sed forma saltem prius expressa ejicitur. Hinc Privativa oppositio in hac enim subjectum prius possum, nisi forte sit privatio malignans, superat etiam formâ ejectâ priori. Deniq; quadam res & genere & subiecto convenienter, sed specifica formâ dissentiant. In his datur Contrarietas. Hujus similem probationem vide apud claris. Arnis. epit. Metaph. p. 156. His oppositis opponunt se alij, multiplicantes genera oppositorum Repugnantibus & Disparatis. Rescribimus ipsas, & repugnantia & Disparata simul ad censem & sensum contrariorum revocari. Disparata quidem contraria sunt, quia est oppositio duarum specierum sub uno genere, quæ ipse philosophus contrarias vocat in Metaphysicis. Repugnantia vero quia Contrariorum antecedentia & consequentia seu Proprietates, item Disparatorum, quæ iidem contraria, proprietates finiuntur. Jacob. Mart. Exerc. Metaph. 24. theor. 18.

An Oppofita fint simul?

Tὸ ἀντίφερον ἄπα τῇ Φύσει, ait Philosophus. Naturam enim quandam Relativorum habent opposita, idēq; simul sint oportet, ubi relativa esse consueverunt. Adde, quod proprium est oppositorum, ἀλλὰ χερον. Ideōq; simul sunt tempore, simul etiam naturā. Inferes: at Cacitas non est simul cum visione. Respondemus: positiva opposita requirunt utrumq; extremum in actu: negative oppositis sufficit potentiale ēvā. Sic mors privativè opponitur vita. Quin & simul sunt τῇ φύσει, τὶ δὲ ēvātia παρόδηλα φάνεται. Nescit enim imperare, obedire qui nescit. Audi iterum philosophum: τὸν ἀντίκειμένων μὴ γνωρίσεν τὸ ēneū τὸ ēneū. Opposita ergo sunt simul naturā, Tempore, Cognitione. Intererit tamen distinguere inter esse absolutum,

K 2

& effe

& esse comparatum, quod oppositū, ut & alijs sive Relatis sive
quasi relatis est commune. In esse comparato semper opposita sunt
oppōxēva, sunt ἀντί Φύσει καὶ διωελθόμην γνώσει.

Utrum opposita queant explicare rei naturam?

Negandum videtur problema, si accuratè loqui velimus.
Explicare enim est rei naturam qua rei inest, diductè & distinctè
proponere. At opposita rei explicanda non insunt. 2. quia nullum
oppositum ingreditur definitionem r. i. Definitio verò est explicatio
rei in unam summam collecta. Si verò explicationem sumas
pro illustratione, ambabus largemur manib⁹, quod continet pro
blema. Παρόδηλα τὸ ἐναντίον, μάλισται φανεται. Hinc illud
in vulgo notum & natum est, quo Plautus primitus est usus:
Tum demum homines nostra intelligimus bona, quando
quæ in potestate habuimus, ea amissimus. Ita rectè nemo
sunt imperare, ne spurius primus obediens. Illustrationi ergo & facili
tati cognitionis opposita maximoperè conducunt, quin & affe
ctibus movendis.

Quænam sit oppositionum maxima?

R̄spondemus contradictionem eam esse, quia extrema ejus
maxime omnium distant: Ens & Non-ens infinito distant inter
vallo. At ens & non-ens facit contradictionem. 2. quia Contradictoria omne excludunt medium, excludunt medium participa
tionis extreborum. ens enim quando ens est, eo ipso, quodd est,
non potest non esse. excludunt etiam medium subjecti seu nega
tionis extreborum. Hac enim duo medi generā hic cura pos
sunt, quandoquidem medium positionis & loci, medium asecu
tionis, medium deniq; perfectionis hoc nibil conferant.

Utrum oppositum oppositi sit causa?

Questio est, non de causa cognitionis, sed de causa essentiæ
& constitutionis. Distinguimus igitur inter opposita contradic
toria

1123

ria, privantia, contraria & inter opposita relativa: hac sunt causa
sa suorum oppositorum. Pater est causa Filij & filius est causa
patris in esse non quidem absoluto, sed relativo. Illa suorum op-
positorum non sunt causa. Inquies: fiant ex contrariis contraria.
Aristoteles i. phys. c. 5. Resp. contraria vel pure considerari in
abstracta quidditate: vel concretè. Dic ergò ex contrariis con-
cretis fieri contraria, non verò ex abstractis.

An contrarium contrario inesse possit?

Rēpeto distinctionem inter abstracta & concreta contraria.
contraria abstracta sunt qualitates sine subjecto intellectae. con-
creta contraria jam sunt evolutae in subjectus. Nullum ab-
stractum contrarium abstracto contrario inest, fervor numquam
inest gelu. Concreta contraria propter subjecti libertatem con-
trarium recipere possunt: aqua frigida recipit calorem. Numquam
tamen in gradu excellenti, sed tantum remisso contrarium patiens
est contrarij. Nec diu hospitatur eodem; [¶] Iaq. luna 2d tūr allīn-
dūr iuraria, inquit philosophus in Acroasē.

An unum uni contrarium?

Hoc axioma & Aristotelis in vulgo admodum est notum;
temperamenta verò ejus paulò ignoriora. Accipe: 1. Contraria
perfecta seu extrema, quorum unum extrudit alterum è subje-
cto, sic affecta sunt: Imperfectum vero contrarium pluribus
potest opponi lib. 2. Top. c. 7. item Goclenius. secundò unum ge-
nericum uni generico opponatur, uni virtuti unum opponitur
vitium i. e. non-virtus. unum inquam uni multiplici: Tertiò
adæquat contraria uniuersam materiam oppositam possiden-
tia uni opponuntur.

An contraria sint sub eodem genere?

Contraria sensu & Aristotelico accipe in strictâ significatione
non pro quavis adversitate, qualis qualis ea demum est. Per
Genus intellige primò physicū genus (utinā aliter loquerimur!)
id est,

Est subjectum. Contraria enim ut omnia opposita debent oppo-
ni in eodem subjecto. Deinde per Genus intellige Logicum Ge-
nus i. e. Genus propriè sic dictum. Rationem affirmative sententia
habe tibi. Quæ genere dissident, aut nullam in eunt pugnam, aut
pugnam à vñ párōwç. Si hanc in eunt, è avlōtys expirat: quan-
doquidem contradictionis pars altera duntaxat posita est: Si
nulla pugnā praliantur, utiq; nec contrariâ. Relinquitur ergo
sub eodem Genere contraria esse posita. Ideoq; si dicas homo non
homo, contrarietas non erit, cum ens & non-ens (i. homo &
non-homo) sub eodem genere non sint cellocata. Adversaberis
ex Aristotele dicente Malum bono esse contrarium. At Ma-
lum & bonum non sub eodem genere, cum Malum sit non-bo-
num, atq; adeò non-ens Rsp. Philosophum in lib. categ. ubi locus
iste legitur, per bonum & malum non intelligere abstractas
naturas, sed habitus honestos & vitiosos, bonas & malas actio-
nes. At actiones sive honeste sive improbae sunt sub eodem Ge-
nere, primò qualitatis deinde proximius sub habitu. Alias malum
& bonum duo genera non sunt summa. Etenim bonum in illa
est, categoria, in qua res est cuius est bonum: Ergo & malum:
Cum oppositorum eadem sit ratio.

An contrarij sit contrarium expellere è
subjecto?

Contrario contrarium expellitur nisi ejiciendum contra-
rium insit naturâ. Aristoteles d. l. 1. ideoq; frigus calorem exigne
non extubat, nec seccitas expellit humiditatem ex aqua. Ha-
enim affectiones, naturales dico sine forma destructione natura-
liter abesse non possunt. Obstabis. Species disparatae antea in
primo probl contraria appellatae se non ejiciunt mutuâ pugnâ.
Ergo omnia contraria contrarium non pellunt. Quid tum? Di-
stinguas inter contraria prima propriè sic dicta, qualia quali-
tatum solarum sunt: & inter contraria ortâ qua propter aliquam
qualitatem contraria dicuntur, ut homo & bestia propter vim
ratio.

ratiocinandi species contrarie dici meriissimò possunt. Unde Boethius: contrarietas in omnibus praedicamentis est quaesta in sola qualitate est reperta; St. strictè accepta contrarietas.

An contrariorum contrariæ causæ?

Distinguimus cum Beda in axiom. p. 45. inter causam universalēm, à qua contrarij effectus fluere possunt: idem sol albedinem intinete pingit, & nigrorēm terrā inducit: hanc spicam exalbat, illam denigrat idem solis calor. Deinde causa per se agentes contraria contrariorum sunt effectuum. nam causas per accidens sòpè duo contrarij effectus consequuntur. Sic usus vīndicō sanitatem juvat, modo eandem interficit.

An contrariorum radix sit habitus & privatio?

Sic dixit Philosophus 10. Metaphys. & veritas hic hanc operta, sed aperta Contraria enim mutuò se pellunt è subjecto, unde subjectum uno contrario, quod antea subjecto inerat ut habitus privatitur & spoliatur, si alterum vincit. Et vice versa, nisi enim extruderetur unum contrarium ab altero, certè contrarietas esset nulla.

An à privatione ad habitum numero eundem detur regressus?

Per causas naturalis regressus non datur destruccióne primo actu. Si tamen actu secundo subjectum sit privatum, potest habitus se vindicare: ut in pristinum suum statum restituatur. Pie & rectè dixerū, regressum à privatione ad habitum numero eundem dari virtute divinâ, qua plura potest, quam nos possumus intelligere. Omnia membra nostra cincin facta & in auroram & vesperam dissipata eadem numero congregabuntur, efflates spiritu Domini Iehovae. Ad habitum specie eundem à privatione naturalis etiam regressus fieri potest, si discriminiterum notabis. Quædam enim privatio est in alijs & totalis, quædam par-

zialis

ialis & à nāc. Ad hanc datur regressus: à somno ad vigiliā,
à callo oculis obducto datur hanc raro regressus.

An privatio p̄̄esupponat habitum?

Distingue inter privationes antecedentes & privationes consequentes habitum. Consequentes habitum, p̄̄esupponunt habitum: at antecedentes non p̄̄esupponunt habitum, cum demum à privatione fieri debeat accessus ad habitum. Sic ut sit in materia primā, quae et si habeat absentiam (quae est privatio) formæ, tamen est in proximā potentia ad eam. Unde illam privationem Scaliger appellavit vacuitatem formæ introducendæ. An cuius privatio est pejus ens, habitus sit melior?

Philosophi 2. Top. effatum est affirmatum. Ergo inferes anima vegetativa erit nobilior intellectivā. Quandoquidem vegetativā extincta, vita continuò expirat. Contrà verò mente motus non emoritur actutum, sed superat in vivis. Respondet Beda. non esse regulam universaliter veram, sed modò in illis, quorum alterum ab altero non p̄̄esupponitur. Intellectiva autem anima p̄̄esupponit & ante se ex necessario requirit vegetantem animam. Ita Egidius de Romā in Metap. ait propterea oculorū sensum esse nobiliorem sensu tactus, quia ille p̄̄esupponat hunc ipsum. si n. quis videre oculisq; uti debet, opus est sit à tactu instructus; quia pereunte tactu periret totum corpus. Hinc ergo dicimus semper illa esse meliora, quae p̄̄esupponunt & p̄̄e se requirunt alia, sine quibus esse nequeant.

An pater sit causa filij, cum sint relativè opposita?

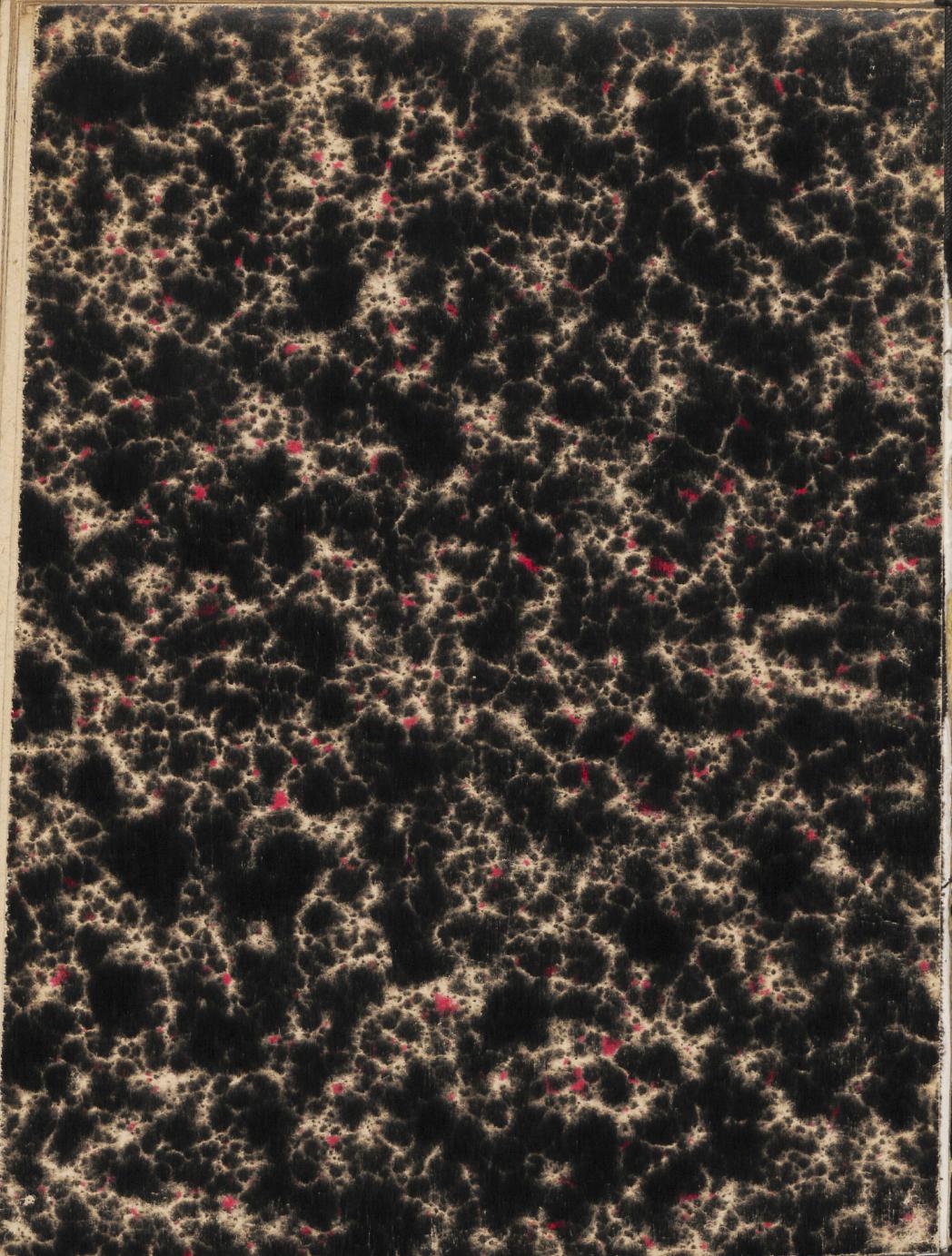
Meminimus quid dictum sit suprà, sed n̄egamus contrarium suscipiemus defendendum. Quia relativæ sunt simul naturæ. Aristoteles. pater & filius sunt Relativa. E. At quæ naturæ sunt simul, duo requisita habent necessaria. 1. mutua est ab uno at alterum consequentia quantum ad eorum existentiam; alterum ut neutrum sit causa alterius: causa enim semper prior effectu est, quod n̄ simul tollit.

Universitäts
Bibliothek
Rostock

[http://purl.uni-rostock.de
/rosdok/ppn729132471/phys_0091](http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn729132471/phys_0091)

DFG

ria, privantia, contraria & inter opposita relati-
sa suorum oppositorum. Pater est causa Filij
patris in esse non quidem absoluto, sed relativum
oppositorum non sunt causa. Inquies: sicut ex con-
Aristoteles i. phys. c. 5. Resp. contraria vel pu-
abstracta quidditate: vel concretæ. Dic ergo e-
eritis fieri contraria, non vero ex abstractis.

An contrarium contrario inest

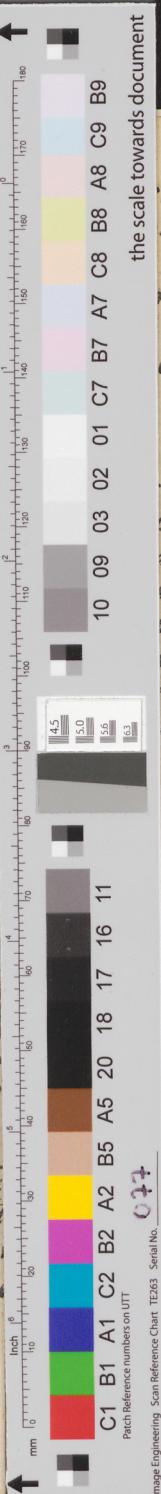
Ripeto distinctionem inter abstracta & con-
contraria abstracta sunt qualitates sine subjecto
creta contraria jam sunt dividitae per subjec-
tum contrarium abstracto contrario inest, t-
inest gelu. Concreta contraria propter subje-
trarium recipere possunt: aqua frigida recipit cal-
tamen in gradu excellenti, sed tantum remitto eo
est contrarij. Nec diu hospitatur eodem; φαρ²
λων ευαντία, inquit philosophus in Acroasis.

An unum uni contrarium

Hoc axioma & Aristotelis in vulgo admo-
temperamenta vero ejus paulò ignorata. Accipi
perfecta seu extrema, quorum unum extrudit
et, sic affecta sunt: Imperfectum vero con-
potest opponi lib. 2. Top. c. 7. item Goclenius. se-
nericum uni generico opponatur, uni virtuti
vitium i. e. non-virtus. unum inquam uni ma-
daquata contraria uniuersam materiam oppo-
tia uni opponuntur.

An contraria sint sub eodem

Contraria sensu & Aristotelico accipe in stricti-
non pro quavis adversitate, qualis qualis ea de-
Genus intellige primò physicū genus (utinā alio-

the scale towards document

Q 17

Patch Reference Chart TE63 Serial No.

Image Engineering Scan Reference Chart TE63